999

Begroting 2027

Meerjarenraming 2028-2031

Vertrouwelijk - Intern

Kerngegevens

Gebied

Oppervlakte	255.000 ha
Diagonale afstand Deventer-Assen	90 km
Inwoners	650.500

Bestuur

Het waterschapsbestuur van Drents Overijsselse Delta bestaat uit 29 zetels en de volgende fracties;

BBB	9
Water Natuurlijk	5
VVD	2
CDA	2
Gemeentebelangen Drenthe ~ Overijssel	2
Ongebouwd	2
ChristenUnie	2
Natuurterreinen	2
Partij voor de Dieren	1
SGP	1
Natuur en Omgeving	1

Waterschapswerken

Primaire en secundaire watergangen	6.345 km
Primaire keringen	228 km
Regionale keringen	116 km
Overige keringen	669 km
Gemalen	369
Stuwen	2.049
Rioolwaterzuiveringen	16

Inhoudsopgave

1. WOORD VOORAF 7

KIEZEN VOOR DE TOEKOMST 7

Veranderend waterbeheer 7
Minder voorspelbaar 7

2. ONTWIKKELINGEN 8

2.1 BEGROTING IN ÉÉN OOGOPSLAG 8
2.2 IN- EN EXTERNE ONTWIKKELINGEN 8
2.2.1 Waterbeheerprogramma 2028–2033 8
2.2.2 Watersysteem 8
2.2.3 Waterketen 10
2.2.4 Waterveiligheid 10
2.2.5 Maatschappij en organisatie 11
2.3 FINANCIEEL KADER 12
2.4 ACTUEEL FINANCIEEL KADER BEGROTING 2027 EN MEERJARENRAMING 2028-2031 14

3. WATERSYSTEEM 15

3.1 DOELEN VOOR 'VOLDOENDE WATER' EN 'SCHOON WATER' 15
3.2 MAATREGELEN VOOR DE FUNCTIONELE INSTANDHOUDING VOOR 'VOLDOENDE WATER' EN 'SCHOON WATER' 16
3.2.1 Planmatig onderhoud en vervanging 16
3.2.2 Beheer van watergangen en overige keringen 16
3.3 MAATREGELEN VOOR DE VERANDEROPGAVEN VOOR 'VOLDOENDE WATER' EN 'SCHOON WATER' 16
3.3.1 Waterkwaliteit en KRW 16
3.3.2 Water, ruimte en klimaat 17
3.3.3 Maatregelen 2027 en bestuurlijke voortgang 18

4. WATERKETEN 19

Vertrouwelijk - Intern

4.1 DOELEN VOOR 'SCHOON WATER' 19
4.2 MAATREGELEN VOOR DE FUNCTIONELE INSTANDHOUDING VOOR 'SCHOON WATER' 19
4.2.1 Risicoprofiel 20
4.3 VERANDEROPGAVEN VOOR 'SCHOON WATER' – NAAR EEN TOEKOMSTBESTENDIGE WATERKETEN 20
4.3.1. Nieuwe eisen en waterkwaliteit 20
4.3.2 Langjarige investeringsopgave en rwzi's Echten en Zwolle 21
4.3.3 Digitalisering en datagedreven sturing 21
4.3.4 Maatregelen 2027 en bestuurlijke voortgang 21
4.4 KOSTEN DIE WIJ VERWACHTEN TE MAKEN 22

5. WATERVEILIGHEID 23

5.1 DOELEN VOOR WATERVEILIGHEID 23
5.2 FUNCTIONELE INSTANDHOUDING EN ZORGPLICHT 23
5.2.1.Beverbeheer 23
5.3 VERANDEROPGAVEN VOOR 'BESCHERMING TEGEN HOOG WATER EN BEPERKING VAN SCHADE ALS GEVOLG VAN OVERSTROMINGEN' 24
5.3.1 Hoogwaterbeschermingsprogramma 24
5.3.2. Regionale keringen 25
5.3.3. Maatregelen 2027 en bestuurlijke voortgang 25
5.4 KOSTEN DIE WIJ VERWACHTEN TE MAKEN 26

6. MAATSCHAPPIJ EN ORGANISATIE 27

6.1 DOELEN VOOR MAATSCHAPPIJ EN ORGANISATIE 27
6.2 MAATSCHAPPELIJKE OPGAVEN 27
6.2.1 Duurzame toekomst 27
6.2.2 Verbinding met de omgeving 28
6.2.3 Maatregelen Maatschappij 2027 en bestuurlijke voortgang 29
6.3 ORGANISATIEOPGAVEN 29
6.3.1 Weerbaarheid en crisisbeheersing 29
6.3.2 Energie 30
6.3.3 Digitale transformatie 30
6.3.4 Informatieveiligheid 31
6.3.5 Maatregelen Organisatie 2027 en bestuurlijke voortgang 31

Vertrouwelijk - Intern

6.4 Kosten die wij verwachten te maken 32

7. OVERIGE ONDERDELEN PROGRAMMAPLAN 33

7.1 Overzicht dekkingsmiddelen 33
7.2 Heffing vennootschapsbelasting 33
7.3 Leges 33
7.4 Onvoorzien 33

8. WATERSCHAPSBELASTINGEN 34

9. PARAGRAFEN 37

9.1 Uiteenzetting financiële positie 37
9.1.1 Treasury 37
9.1.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 39
9.1.3 Reserves en voorzieningen 43
Mutaties van algemene en bestemmingsreserves 44
Mutaties van voorzieningen 44
9.1.4 Kengetallen 45
9.2 Assetmanagement 47
9.3 Bedrijfsvoering 48
9.4 Verbonden partijen 51
9.5 Openbaarheidsparagraaf 56

10. FINANCIËLE BEGROTING 59

10.1 Uitgangspunten en normen 59
10.2 Overzicht van baten en lasten 60
10.3 Incidentele baten en lasten 60
10.4 Voorgenomen investeringen 61
10.5 Geprognosticeerde balans 62

11. BEGROTINGSBIJLAGEN 63

11.1 Afkortingen 63

Vertrouwelijk - Intern

Vertrouwelijk - Intern

1. Woord vooraf
Kiezen voor de toekomst

Voor u ligt de Begroting 2027 en de meerjarenraming 2028–2031 van Waterschap Drents Overijsselse Delta. Een jaar waarin we belangrijke keuzes voor de toekomst maken: We werken aan het volgende Waterbeheerprogramma en de volgende planperiode voor de Kaderrichtlijn Water. Op 17 maart 2027 stemmen inwoners voor de volgende bestuursperiode. Belangrijke keuzes in het waterschapdomein, maar ook ontwikkelingen daarbuiten vragen om keuzes. Deze begroting maakt het mogelijk om die te maken.

Veranderend waterbeheer

Klimaatverandering, intensiever ruimtegebruik en schaarste aan mensen, middelen, energie en ruimte vragen om duidelijke keuzes over hoe het watersysteem ook op lange termijn goed en betaalbaar blijft functioneren. Water en bodem zijn daarbij ons vertrekpunt. We maken duidelijk waar de mogelijkheden en grenzen van het watersysteem liggen, zodat waterproblemen waar mogelijk niet verschuiven naar andere gebieden of toekomstige generaties.

Ook in de waterketen staan we voor grote keuzes. Een deel van onze rioolwaterzuiveringen bereikt het einde van de levensduur. Tegelijkertijd vragen nieuwe stoffen, klimaatverandering en de groei van woningbouw en industrie om nieuwe oplossingen. Eén-op-één vervangen is niet genoeg: we zien afvalwater niet alleen als een stroom die we moeten zuiveren, maar ook als bron van water, grondstoffen en energie. Door monitoring te versterken, brengen we de herkomst van verontreinigingen in beeld om bronaanpak beter te benutten en vergunningverlening, toezicht en handhaving gerichter in te zetten.

Voor waterveiligheid blijft het Hoogwaterbeschermingsprogramma de belangrijkste uitvoeringslijn richting 2050. Bij de regionale keringen geven de gewijzigde normen steeds beter zicht op waar maatregelen nodig kunnen zijn.

Minder voorspelbaar

Geopolitieke instabiliteit en digitale dreiging maken onze omgeving minder voorspelbaar. Het is niet meer vanzelfsprekend dat we altijd op de techniek kunnen vertrouwen. We investeren gericht in digitalisering en de waterketen omdat daar de kansen op dit moment het grootst zijn. Dat vormt de basis waarop we in de hele organisatie toekomstgericht verder kunnen bouwen.

Het speelveld waarin we werken is complex. De prijs van ons werk neemt toe. De tarieven stijgen meer dan afgelopen jaren omdat voor de belangrijke keuzes die we maken investeringen nodig zijn. Met de inzet van egalisatiereserves dempen we de stijging van de tarieven. Zo blijven we een betrouwbare partner voor inwoners, bedrijven en andere overheden, ook in de toekomst.

Vertrouwelijk - Intern

2. Ontwikkelingen

2.1 Begroting in één oogopslag

Infographic met de hoofdlijnen van de begroting 2027 wordt hier na behandeling in het AB ingevoegd.

2.2 In- en externe ontwikkelingen

2.2.1 Waterbeheerprogramma 2028–2033

2027 is een overgangsjaar voor het waterbeleid van WDODelta. Het huidige Waterbeheerprogramma loopt af en tegelijkertijd werken we toe naar de definitieve vaststelling van het Waterbeheerprogramma 2028–2033. Het ontwerp leggen we eind 2026 aan u voor, zodat het begin 2027 ter inzage kan worden gelegd. Na de waterschapsverkiezingen van 17 maart 2027 besluit het nieuw samengestelde algemeen bestuur over de definitieve vaststelling van het Waterbeheerprogramma.

Het nieuwe Waterbeheerprogramma bouwt voort op de Watervisie, de geldende strategische kaders, de lopende opgaven en speelt in op een veranderende omgeving. Klimaatverandering, intensiever ruimtegebruik en schaarste aan mensen, middelen, energie en ruimte vragen om duidelijke keuzes.

We bekijken onze kerntaken – voldoende water, schoon water en waterveiligheid – steeds meer in samenhang met ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen. Het Waterbeheerprogramma vormt daarmee het overkoepelende kader voor de ontwikkelingen die hieronder worden beschreven.

2.2.2 Watersysteem

Water, ruimte en klimaat

De landelijke invulling van het principe ‘water en bodem sturend’ heeft de afgelopen jaren, door verschillende kabinetten, wisselende accenten gekend. Met de vaststelling van het Strategisch Kompas Water, Ruimte en Klimaat heeft u als algemeen bestuur een belangrijke stap vooruit gezet. Daarmee heeft u een bestuurlijk kader vastgesteld dat richting geeft aan de positie en het handelen van WDODelta in de fysieke leefomgeving.

Vanuit dit kader zitten we al in een vroeg stadium aan tafel bij ontwikkelingen die het water- en bodemsysteem raken. We brengen onze kennis, belangen en verantwoordelijkheden actief in bij gemeenten, provincies en andere gebiedspartners die keuzes maken over de inrichting en ontwikkeling van de fysieke leefomgeving. Zo maken we duidelijk waar de mogelijkheden en grenzen van het watersysteem liggen en kunnen onze waterbelangen volwaardig meewegen bij keuzes over onder meer woningbouw, landbouw, natuur en economische ontwikkeling.

Samen met andere overheden en gebiedspartners zoeken we naar oplossingen die ook op langere termijn houdbaar zijn. Daarbij voorkomen we waar mogelijk dat waterproblemen worden afgewenteld op andere gebieden, functies of toekomstige generaties. De bijbehorende routekaart geeft richting aan de doorwerking in beleid, programma’s, projecten en gebiedsprocessen. Als ontwikkelingen tot onaanvaardbare gevolgen voor het water- en bodemsysteem leiden, biedt de interventieladder houvast voor de inzet van onze rollen en instrumenten.

Waterkwaliteit en KRW

Voor de Kaderrichtlijn Water is 2027 een overgangsjaar. Een groot deel van de maatregelen uit de huidige planperiode is uitgevoerd of in uitvoering. Een aantal gebiedsmaatregelen uit SGBP3 wordt na 2027 afgerond. Tegelijkertijd

Vertrouwelijk - Intern

bereiden we het vierde Stroomgebiedbeheerplan voor de periode 2028–2033 voor.
Het SGBP4 en het nieuwe Waterbeheerprogramma hangen inhoudelijk en in de planning nauw met elkaar samen. We houden de huidige doelen vast, voeren de resterende maatregelen uit en leggen voor de nieuwe periode maatregelen vast die realistisch en uitvoerbaar zijn.

De aandacht verbreedt zich daarbij steeds meer van afzonderlijke waterlichamen naar een stroomgebiedbenadering. Bronaanpak, zorgwekkende en opkomende stoffen, onderzoek, vergunningverlening, toezicht en handhaving bekijken we daardoor steeds meer in samenhang. Een belangrijk deel van de aanvullende opgave ligt in de waterketen. Voor de KRW brengen we daarom beter in beeld welke opgave er bij de rwzi's ligt en wat dit betekent voor mogelijke maatregelen en investeringen.

Stikstof, natuurherstel en zoetwater

De landelijke stikstofaanpak en de Europese Natuurherstelverordening leiden in 2027 en de jaren daarna tot keuzes over natuurherstel en de hydrologische maatregelen die daarvoor eventueel nodig zijn. We volgen deze ontwikkelingen en brengen onze waterkennis actief in bij het Rijk, de provincies en andere betrokken overheden en gebiedspartners. Eventuele hydrologische maatregelen beoordelen we vanuit het hele stroomgebied. Grond- en oppervlaktewater houden immers niet op bij de grenzen van een Natura 2000-gebied. Zo helpen we voorkomen dat maatregelen elders leiden tot wateroverlast, verdroging of andere ongewenste effecten.

Het DB heeft daarom besloten de stroomgebiedsbenadering vanuit onze adviserende rol actief in te brengen in de landelijke stikstofaanpak. Dit sluit aan bij het Strategisch Kompas Water, Ruimte en Klimaat: water en bodem vormen het vertrekpunt, we brengen onze kennis in een vroeg stadium in en voorkomen waar mogelijk afwenteling naar andere gebieden, functies of toekomstige generaties.

Tegelijk blijft de beschikbaarheid van zoetwater een belangrijk aandachtspunt voor ons werkgebied. De droogte van afgelopen zomer onderstreepte het belang van water vasthouden, bergen en beschikbaar hebben. In de Kamerbrief van 16 oktober 2026 over de herprioritering van het Mobiliteitsfonds en Deltafonds staan zorgelijke signalen voor het Deltaprogramma Zoetwater. Wat dit precies betekent voor het programma Zoetwater Oost-Nederland en welke financiële gevolgen dit heeft, is bij het opstellen van deze begroting nog niet bekend. Zodra hierover meer duidelijkheid bestaat, informeren wij u.

Deze ontwikkelingen hangen inhoudelijk nauw met elkaar samen. Hydrologisch natuurherstel, zoetwaterbeschikbaarheid, klimaatadaptatie en veranderingen in landbouw en grondgebruik komen in dezelfde stroomgebieden bij elkaar.

Daarom verbinden we onze waterdoelen in een vroeg stadium aan gebiedsprocessen en werken we daarbij samen met andere overheden. We richten ons onder meer op Hart van het Noorden, Noordwest-Overijssel en Salland en brengen daar onze kennis en waterbelangen actief in. Daarbij nemen wij geen verantwoordelijkheden of financiële verplichtingen van andere overheden over, tenzij u daar expliciet toe besluit.

Gedragscode Bestendig Beheer en Onderhoud

De Gedragscode Bestendig Beheer en Onderhoud stelt andere eisen aan de manier waarop we watergangen beheren en onderhouden. In 2026 hebben we ervaring opgedaan met de toepassing ervan en met de gevolgen voor de uitvoering. In 2027 zetten we deze leerperiode voort. We zoeken daarbij nadrukkelijk naar een effectieve en efficiënte werkwijze waarmee we binnen de bestaande budgetten zo goed mogelijk invulling kunnen geven aan de gedragscode. Daarom nemen we voor 2027 niet vooraf een aanvullend bedrag op. De PM-post (tabel 3) blijft wel staan, omdat de financiële gevolgen nog niet volledig zijn uitgekristalliseerd. Wanneer uit de praktijk blijkt dat aanvullende middelen daadwerkelijk nodig zijn en we de omvang daarvan voldoende kunnen onderbouwen, leggen we dit aan u voor.

Vertrouwelijk - Intern

2.2.3 Waterketen

De waterketen staat voor een langjarige vernieuwingsopgave. Die biedt tegelijk kansen om de waterketen toekomstbestendiger en duurzamer in te richten. Een deel van de zuiveringsinstallaties en infrastructuur nadert het einde van de levensduur, terwijl de eisen aan de waterkwaliteit toenemen. Nieuwe stoffen, veranderende afvalwaterstromen, klimaatverandering en de groei van woningbouw en industrie vragen om nieuwe oplossingen. Dit vraagt om meer dan het één-op-één vervangen van bestaande installaties.

Vanuit het Strategisch Kader Waterketen werken we volgens drie leidende principes: we ontwerpen, bouwen en besturen onze assets flexibel, we zien de waterketen als onderdeel van een groter geheel en we nemen een leidende rol bij specifieke innovaties. Vanuit die principes kijken we breder naar afvalwater: niet alleen als een stroom die we moeten zuiveren, maar ook naar mogelijkheden voor hergebruik van water, het benutten van grondstoffen en energie en het slimmer sturen van de waterketen.

Deze ontwikkeling krijgt al concreet vorm. Op rwzi Raalte doen we ervaring op met datagedreven sturing van het zuiveringsproces. Op rwzi Steenwijk onderzoeken we met een microgrid hoe energievraag en -aanbod, netcapaciteit en continuïteit slimmer kunnen worden gecombineerd. Deze proef sluit aan bij de organisatiebrede energiestrategie, die in paragraaf 6.3.2 Energie wordt toegelicht. Daarnaast krijgt de waarde van effluent meer aandacht. Waar dat verantwoord en doelmatig is, kan hergebruik bijdragen aan waterbeschikbaarheid en circulariteit. Bij rwzi Deventer worden met het Slim Warmtenet Zandweerd concrete stappen gezet om warmte uit het effluent te benutten voor de verwarming van woningen.

Standaardisatie, modulair bouwen, bronaanpak, hergebruik van water en digitalisering dragen bij aan een flexibelere en toekomstbestendige waterketen. Binnen Verdygo werken tien waterschappen samen aan modulair en gestandaardiseerd bouwen. Met de oprichting van een coöperatieve vereniging krijgt deze samenwerking een steviger basis en kunnen kennis en capaciteit gezamenlijk beter worden benut.

2.2.4 Waterveiligheid

Hoogwaterbeschermingsprogramma

Binnen Waterveiligheid blijft het Hoogwaterbeschermingsprogramma de belangrijkste uitvoeringslijn richting 2050. Naast de lopende dijkversterkingen komt meer aandacht voor een goede voorbereiding van nieuwe projecten, een stabiele scope, programmering en het benutten van onderzoek en innovatie. Zo werken we aan een waterveiligheidsopgave die ook op langere termijn haalbaar en betaalbaar blijft. De landelijke herijking van het HWBP kan gevolgen hebben voor de spelregels en uitvoering. Daarom actualiseren we onze eigen programmering, zodat deze blijft aansluiten bij de uitkomsten van de landelijke herijking.

Landelijk zijn er signalen dat de mogelijkheden om financiële middelen binnen het Deltafonds tussen jaren te verschuiven (kasschuiven) mogelijk beperkter worden. Deze signalen zijn nog niet formeel bevestigd. Als deze beperkingen zich voordoen, kan dit gevolgen hebben voor de aansluiting tussen de financieringsbehoefte van het HWBP en de beschikbare middelen in afzonderlijke jaren. In welke mate hierdoor daadwerkelijk knelpunten ontstaan in de landelijke programmering, is op dit moment nog niet duidelijk.

Beverbeheer

De groei van de beverpopulatie vraagt extra aandacht voor zowel het watersysteem als de waterkeringen. Samen met de provincies Drenthe en Overijssel werken we aan een bredere en risicogestuurde aanpak. Naast correctief beheer zetten we daarbij in op preventieve maatregelen op locaties waar de risico’s het grootst zijn. Daarbij zoeken we naar een goede balans tussen bescherming van de bever, waterveiligheid, watersysteembeheer, uitvoerbaarheid en kosten.

Vertrouwelijk - Intern

Regionale keringen

In Overijssel zijn de gewijzigde normen voor de regionale keringen vastgesteld. De toetsing van onze keringen aan deze normen ronden we in 2026 af. Voor Drenthe zijn de nieuwe normen nog niet vastgesteld. Zodra we deze ontvangen, starten we met de toetsing van de regionale keringen in Drenthe.

De uitkomsten in Overijssel geven steeds beter zicht op de vraag waar aanvullende maatregelen nodig kunnen zijn. De omvang van deze mogelijke opgave, de financiële gevolgen en de bestuurlijke vervolgstappen staan nog niet vast. Met name bij de Sallandse weteringen onderzoeken we daarom eerst welke aanpak het meest doelmatig is om aan de normen te voldoen. Daarbij kijken we niet alleen naar traditionele versterking van keringen, maar ook naar maatregelen in het watersysteem en de inrichting van het gebied. Dit sluit aan bij het Strategisch Kompas Water, Ruimte en Klimaat en bij de Regionale Sponsstrategie Salland, waarin we samen met provincie en gemeenten werken aan het vasthouden, bergen en vertragen van water. Zo onderzoeken we hoe waterveiligheid, klimaatadaptatie en gebiedsontwikkeling elkaar kunnen versterken.

Zorgplicht

Waterveiligheid gaat niet alleen over het versterken van keringen. In de periode tussen beoordeling en eventuele versterking blijven we verantwoordelijk voor het verantwoord beheren van onze keringen. Reguliere inspecties, onderhoud en het volgen van veiligheidsrisico's blijven daarom onderdeel van onze zorgplicht. Voor primaire keringen kan structurele versterking via het Hoogwaterbeschermingsprogramma jaren op zich laten wachten.

2.2.5 Maatschappij en organisatie

Klimaatverandering, geopolitieke instabiliteit en digitale dreiging vragen om een weerbare organisatie. Op basis van de in 2026 ingezette koers investeren we vanaf 2027 verder in onze digitale infrastructuur en in de continuïteit van onze bedrijfsvoering.

Een belangrijk uitgangspunt is dat essentiële functies bij een langdurige verstoring ten minste 72 uur beschikbaar kunnen blijven. Voor kritieke zuiveringen en onderdelen van het watersysteem brengen we daarom in beeld welke functies minimaal moeten blijven werken en welke maatregelen daarvoor nodig zijn. We betrekken weerbaarheid bij de prioritering van investeringen en bij de eisen aan nieuwe of te vernieuwen voorzieningen, bijvoorbeeld voor energievoorziening, redundantie en digitale en fysieke veiligheid.

Op het gebied van energie zetten we een volgende stap, afhankelijk van de bestuurlijke besluitvorming en keuzes die nog gemaakt worden. De afgelopen jaren hebben we gewerkt aan energieopwekking, samenwerking in een energiehub en mogelijkheden voor opslag en slimme inkoop. In 2027 voeren we op rwzi Steenwijk een proef uit met een microgrid. De aanwezige sensoring biedt daar mogelijkheden voor datagedreven sturing. Daarbij betrekken we de digital twin. De proef moet inzicht geven in de mogelijkheden voor bredere, schaalbare en leveranciersneutrale toepassing binnen de waterketen. Daarnaast investeren we in een efficiënte en wendbare organisatie. Waar mogelijk vereenvoudigen en digitaliseren we werkprocessen.

Binnen onze duurzaamheidsdoelen richten we ons onder meer op het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen uit de waterketen. We nemen deel aan het landelijke Versnellingsprogramma Lachgasreductie, waarvoor een representatieve groep rwzi's is geselecteerd. Onze geselecteerde zuiveringen zijn voorzien van de benodigde meetapparatuur en inmiddels worden gegevens verzameld. Zo ontstaat beter inzicht in de werkelijke uitstoot en in mogelijkheden om deze te verminderen. De resultaten betrekken we ook bij de planvorming voor rwzi's.

Daarnaast onderzoeken we hoe we minder afhankelijk kunnen worden van schaarse grondstoffen en grondstoffen opnieuw kunnen benutten. Daarbij kijken we naar samenwerking met partijen als AquaMinerals, die helpen om

Vertrouwelijk - Intern

voor rest- en teruggewonnen stoffen uit de waterketen geschikte toepassingen en afzetmarkten te ontwikkelen.

Op 17 maart 2027 vinden de waterschapsverkiezingen plaats. Onze communicatie richt zich op het stimuleren van de opkomst en op het vergroten van het inzicht in het werk en belang van het waterschap. We sluiten daarbij aan op de landelijke campagne van de Unie van Waterschappen. Na de verkiezingen verzorgen we het inwerkprogramma voor het nieuwe algemeen bestuur en ondersteunen we het proces van coalitievorming en de vorming van een nieuw dagelijks bestuur.

2.3 Financieel kader

De Begroting 2027 en de meerjarenraming 2028–2031 vormen het financiële kader voor de taken en opgaven van WDODelta. Voor onverwachte financiële gevolgen beschikken we over een algemene reserve. Daarnaast hebben we egalisatiereserves voor watersysteembeheer en zuiveringsbeheer, waarmee tariefschommelingen kunnen worden beperkt. In het laatste jaar van de meerjarenraming moeten de belastingopbrengsten kostendekkend zijn en zetten we geen egalisatiereserves in. Het financiële kader uit de Begrotingsbrief 2027 vormt de basis voor deze begroting.

Tabel 1: Financieel kader volgens begrotingsbrief

Financieel kader begrotingsbrief 2027 (bedragen * € 1.000.000)	2027	2028	2029	2030	2031
Financieel kader begroting 2026 en MJR 2027-2030	**191,9**	**198,1**	**207,6**	**217,4**	***228,8***
+ Recente bestuursbesluiten (conform AB voorstellen t/m 1 april 2026)	-0,0	0,7	0,2	0,2	*0,2*
+/- Autonome ontwikkelingen	0,2	-0,4	-1,1	-1,8	-2,5
+/- Nieuwe ontwikkelingen	9,4	10,5	9,4	10,1	11,6
Subtotaal financieel kader exclusief transformatie	**201,5**	**208,9**	**216,0**	**225,8**	**238,0**
- Transformatie	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
+ Extra kosten i.v.m. transformatie	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Financieel kader begrotingsbrief 2027	**201,5**	**208,9**	**216,0**	**225,8**	**238,0**

Hieronder specificeren we de autonome ontwikkelingen uit de Begrotingsbrief 2027 die in deze begroting zijn verwerkt.

Tabel 2: Autonome ontwikkelingen volgens begrotingsbrief

Progr.	Autonome ontwikkelingen (bedragen * € 1.000.000)	2027	2028	2029	2030	2031
Alle	Loonontwikkelingen	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Alle	Prijsindexering	-0,7	-1,3	-2,0	-2,7	-3,5
Alle	Renteontwikkelingen	-	-	-	-	-
	Totaal	**0,2**	**-0,4**	**-1,1**	**-1,8**	**-2,5**

De volgende tabel geeft de nieuwe ontwikkelingen uit de Begrotingsbrief 2027 weer die in deze begroting zijn verwerkt.

Vertrouwelijk - Intern

Tabel 3: Nieuwe ontwikkelingen volgens begrotingsbrief

Progr.	Nieuwe ontwikkelingen (bedragen * € 1.000.000)	2027	2028	2029	2030	2031
WS/ WK	Integrale monitoring van de waterkwaliteit (KRW)	0,9	0,9	0,9	0,3	0,3
WS/ WK	Toezicht op de waterkwaliteit (KRW)	0,4	0,4	0,4	0,2	0,2
WS/ WK	Prijsstijging Aqualysis (autonoom)	0,1	0,2	0,3	0,4	0,6
WS	Aanpak WRK	0,5	0,3	0,2	0,2	0,2
WS	Extra inspanningen exotenbestrijding	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
WS	Verduurzaming klein materieel	0,2	-	-	-	-
WS	Ondermijnen en aanpassen processen	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
WS	Extra inzet a.g.v. Gedragscode Bestendig Beheer en Onderhoud	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
WV	Instrumenten t.b.v. scope verkleining HWBP	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
WV	Inspectie en onderhoud kerende kunstwerken	0,2	0,2	-	-	-
M&O	Weerbaarheid	2,1	2,3	2,5	2,7	2,4
M&O	Digitale transformatie (IT/OT op orde)	2,5	3,0	3,1	3,1	3,1
M&O	Strategische vernieuwing	1,6	1,7	3,3	3,3	3,3
M&O	Inzet RWZI - AI op de waterzuiveringen	-1,6	-1,7	-3,3	-1,6	
M&O	Facilitaire ontwikkelingen	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
M&O	ERP Pakket - vooronderzoek - implementatie	0,9	1,7	0,4	-	-
M&O	Verhogen opleidingsbudget van 1% naar 2%	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
	Totaal	**9,4**	**10,5**	**9,4**	**10,1**	**11,6**

Bij PM "Gedragscode bestendig beheer en Onderhoud : Voor 2027 is geen aanvullend budget geraamd. We onderzoeken eerst wat binnen de bestaande budgetten mogelijk is. De PM-post blijft staan totdat eventuele aanvullende kosten voldoende zijn onderbouwd. Zie paragraaf 2.2.2 Watersysteem.

De actualisatie van het financiële kader ten opzichte van de begrotingsbrief laat zien dat de financiële ruimte onder druk staat als gevolg van een samenloop van factoren, waaronder het verwachte negatieve resultaat over 2026 en hogere inflatie- en rentelasten. Deze ontwikkelingen maakten een hernieuwde afweging en prioritering van nieuwe ontwikkelingen noodzakelijk. Daarom is ervoor gekozen nieuwe ontwikkelingen te temporiseren en te beperken tot opgaven die wettelijk vereist of bestuurlijk noodzakelijk zijn. Als gevolg hiervan wordt het budget voor nieuwe ontwikkelingen in 2027 verlaagd van € 9,4 mln. naar € 5,6 mln., een afname van € 3,8 mln. Onderstaand overzicht bevat de nieuwe ontwikkelingen die in de voorliggende begroting zijn opgenomen.

Tabel 3a: Nieuwe ontwikkelingen volgens begroting

Progr.	Nieuwe ontwikkelingen (bedragen * € 1.000.000)	2027	2028	2029	2030	2031
WS/ WK	Integrale monitoring van de waterkwaliteit (KRW)	0,9	0,9	0,9	0,3	0,3
WS/ WK	Toezicht op de waterkwaliteit (KRW)	0,4	0,4	0,4	0,2	0,2
WS/ WK	Prijsstijging Aqualysis (autonoom)	0,1	0,2	0,3	0,4	0,6
WS	Aanpak WRK	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2
WS	Aanpak Stikstof	0,2				
WS	Extra inspanningen exotenbestrijding	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
WS	Verduurzaming klein materieel	0,2	-	-	-	-
WS	Ondermijnen en aanpassen processen	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
WS	Extra inzet a.g.v. Gedragscode Bestendig Beheer en Onderhoud	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
WV	Instrumenten t.b.v. scope verkleining HWBP	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
WV	Inspectie en onderhoud kerende kunstwerken	0,2	0,2	-	-	-
M&O	Weerbaarheid	0,9	1,8	3,4	3,4	3,1
M&O	Digitale transformatie (IT/OT op orde)	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1
M&O	Strategische vernieuwing	-	1,9	3,3	3,3	3,3
WK	Strategische vernieuwing AI op de rwzi	0,8	-	-	-	-
M&O	Frictiekosten reorganisatie		2,5	2,9		
M&O	Formatie en inhuur baat	-1,0	-2,1	-5,6	-5,7	-5,7
WK	Inzet RWZI - AI op de waterzuiveringen	-1,6	-1,7	-3,3	-1,6	
M&O	Facilitaire ontwikkelingen	0,1	0,3	0,3	0,3	0,3
M&O	ERP Pakket - vooronderzoek - implementatie	0,5	1,7	0,9	-	-
M&O	Verhogen opleidingsbudget van 1% naar 2%	-	0,8	0,8	0,8	0,8
	Totaal	**5,6**	**10,7**	**8,0**	**5,1**	**6,7**

Tabel 4: Financieel kader Begroting 2027 en MJR 2028-2031

Financieel kader begroting 2027 en MJR 2028-2031 (bedragen * € 1.000.000)	2027	2028	2029	2030	2031
Financieel kader begroting 2026 en MJR 2027-2030	**191,9**	**198,1**	**207,6**	**217,4**	**228,8**
+ Recente bestuursbesluiten (conform AB voorstellen t/m 1 april 2026)	0,0	0,7	0,2	0,2	0,2
+/- Autonome ontwikkelingen	0,2	-0,4	-1,1	-1,8	-2,5
+/- Nieuwe ontwikkelingen	9,4	10,5	9,4	10,1	11,6
Financieel kader begrotingsbrief 2027	**201,5**	**208,9**	**216,0**	**225,8**	**238,0**
+/- Mutaties per saldo	-4,8	2,2	3,5	1,0	-1,2
Financieel kader begroting 2027 en MJR 2028-2031	**196,7**	**211,1**	**219,6**	**226,8**	**236,9**

2.4 Actueel financieel kader begroting 2027 en meerjarenraming 2028-2031

In de volgende tabel vatten wij alle mutaties ten opzichte van het financieel kader in de begrotingsbrief samen, waarmee we het actuele financieel kader voor deze begroting schetsen. Verder is een grafiek opgenomen van de ontwikkeling van het financieel perspectief.

Tabel 5: Actueel financieel kader

Financieel kader begroting 2027 en MJR 2028-2031 (bedragen * € 1.000.000)	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**
Financieel kader begrotingsbrief 2027	**201,5**	**208,9**	**216,0**	**225,8**	**238,0**
Aanpak WRK	-0,2	-	-	-	-
Aanpak Stikstof	0,2	-	-	-	-
Weerbaarheid	-1,2	-0,5	0,9	0,7	0,7
Digitale transformatie (IT/OT op orde)	0,6	0,1	-	-	-
Strategische vernieuwing	-0,8	0,2	-	-	-
Frictiekosten reorganisatie	-	2,5	2,9	-	-
Formatie en inhuur baat	-1,0	-2,1	-5,6	-5,7	-5,7
Facilitaire ontwikkelingen	-0,1	-	-	-	-
ERP Pakket - vooronderzoek - implementatie	-0,5	-	0,5	-	-
Verhogen opleidingsbudget van 1% naar 2%	-0,8				
Mutaties nieuwe ontwikkelingen t.o.v. de Begrotingsbrief 2027	*-3,8*	*0,2*	*-1,3*	*-5,0*	-5,0
Overige mutaties per saldo	-1,0	2,1	4,9	6,0	3,8
Financieel kader begroting 2027 en MJR 2028-2031	**196,7**	**211,1**	**219,6**	**226,8**	**236,9**

Overige ontwikkelingen

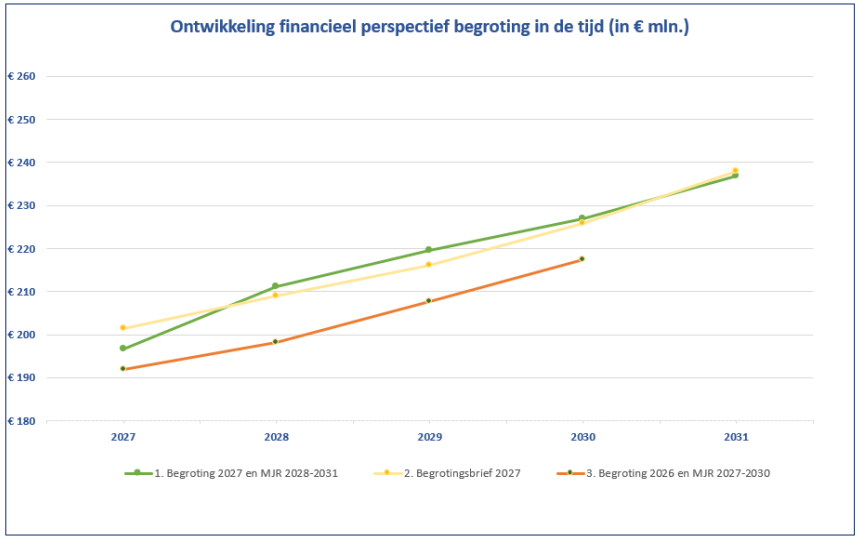
De inflatie 2027 werd op het moment van opstellen van de Begrotingsbrief door het CBP geraamd op 2,1%. Deze raming is rond prinjesdag door het CPB bijgesteld naar 2,7% (CPB macro economische verkenning 2027). De aanpassing van het inflatiepercentage heeft voor het jaar 2027 naar verwachting een financieel effect van € 0,4 mln.

In de begrotingsbrief was als uitgangspunt voor het aantrekken van langlopende leningen gekozen voor een rentepercentage van 3,5%.
Het DB acht het gezien de ontwikkelingen op de kapitaalmarkt noodzakelijk om dit percentage in de begroting bij te stellen naar 4,0%. De aanpassing van het rentepercentage naar 4% heeft voor het jaar 2027 naar verwachting een financieel effect van € 0,2 mln.

Daarnaast is er vanaf 2029 sprake van een toename van de kapitaallasten, mede door veranderopgave Echten (nabehandeling / deelstroombehandeling), onderhoud gemalen Drentse Hoofdvaart en de onzekerheid ten aanzien van de HWBP bijdragen (zie ook opmerkingen in paragraaf 9.1.4).

In grafiekvorm ziet de ontwikkeling van het financieel kader er als volgt uit:

Figuur 1: Ontwikkeling financieel perspectief

Vertrouwelijk - Intern

3. Watersysteem

3.1 Doelen voor ‘Voldoende water’ en ‘Schoon water’

Binnen het programma Watersysteem werken we aan voldoende en schoon water. Met technische maatregelen kunnen we het watersysteem in belangrijke mate aanpassen aan de functies en het gebruik van het gebied. De mogelijkheden daarvoor worden echter beperkter. Langdurige droogte, ruimtelijke ontwikkelingen en toenemende druk op de waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid vragen om bewuste keuzes.

Daarom richten we ons in 2027 niet alleen op het dagelijks functioneren van het watersysteem, maar nadrukkelijk op de vraag hoe het watersysteem op langere termijn goed en betaalbaar kan blijven functioneren.

Daarbij staan drie lijnen centraal: het verbeteren van de waterkwaliteit en de voorbereiding op de volgende KRW-planperiode, het sterker verbinden van water en bodem in ruimtelijke ontwikkelingen en het verder ontwikkelen van assetmanagement, beheer en onderhoud.

Binnen dit programma zijn de volgende operationele doelen van toepassing:

- A1: De infrastructuur voldoet aan de kaders van Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime (GGOR);
- A2: Het (peil)beheer voldoet in normale omstandigheden;
- A3: Het watersysteem en de functies zijn in balans;
- B1: De infrastructuur voldoet aan de kaders van het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW);
- B2: Het (peil)beheer voldoet tijdens (dreigende) wateroverlastsituaties;
- B3: Het watersysteem en de functies zijn tijdens natte omstandigheden in balans;
- C1: De infrastructuur aanpassen om waterbeschikbaarheid te vergroten;
- C2: Het (peil)beheer is gericht op maximale waterbeschikbaarheid bij (dreigende) watertekortsituaties;
- C3: Het watersysteem en de functies zijn tijdens droge omstandigheden in balans;
- D2: De Kaderrichtlijn Water (KRW)-waterlichamen en de waardevolle kleine wateren voldoen aan de vastgestelde KRW/WKW-doelstellingen;
- D3: Alle wateren voldoen aan de gestelde waterkwaliteitsdoelen;
- D4: Juiste balans tussen de belastbaarheid en belasting van het watersysteem.

Verbonden partijen
In paragraaf 9.4 zijn de verbonden partijen van WDODelta opgenomen. Hieronder lichten we toe hoe de voor Watersysteem belangrijkste verbonden partijen bijdragen aan onze doelen.

- **Aqualysis**: deze gemeenschappelijke laboratoriumorganisatie voert chemisch, bacteriologisch en biologisch onderzoek uit voor het beheer van het watersysteem. Dit ondersteunt de doelen voor ‘Voldoende water’ en ‘Schoon water’ (paragraaf 3.1), onder meer bij de beoordeling van de waterkwaliteit en de naleving van vergunningen.
- **Het Waterschapshuis**: deze regieorganisatie ondersteunt de samenwerking tussen waterschappen op het gebied van digitale transformatie, bijvoorbeeld met een gestandaardiseerde informatiehuishouding en gezamenlijke ICT-aanbestedingen. Dit is belangrijk voor de monitoring en analyse van het watersysteem.
- **STOWA**: dit kenniscentrum ondersteunt de doelen voor ‘Voldoende water’ en ‘Schoon water’ door kennis over waterbeheer en waterkwaliteit te ontwikkelen en te delen.

Vertrouwelijk - Intern

3.2 Maatregelen voor de functionele instandhouding voor ‘Voldoende Water’ en ‘Schoon water’

Een groot deel van ons werk bestaat uit het dagelijks beheren, bedienen en onderhouden van het watersysteem. Daarbij houden we water waar mogelijk vast en voeren we water aan of af waar dat nodig is. Zo zorgen we ervoor dat peilen zoveel mogelijk aansluiten bij de functies in het gebied en onze infrastructuur betrouwbaar blijft functioneren.

We voeren dit werk steeds meer risicogestuurd en planmatig uit. Daarbij zoeken we naar een goede balans tussen prestaties, kosten en risico’s.

3.2.1 Planmatig onderhoud en vervanging

Assetmanagement helpt ons om onderhoud en vervanging meerjarig te programmeren en prioriteiten beter te onderbouwen. In 2027 werken we deze aanpak verder uit in een meerjarige programmering voor onderhoud en vervanging. Zo krijgen we beter in beeld welke investeringen wanneer nodig zijn en welke keuzes daarbij horen. Deze beweging naar een meer planmatige en structurele aanpak is aangekondigd in de Begrotingsbrief 2027.

De komende jaren zijn enkele omvangrijke investeringen in gemalen nodig. Deze gemalen zijn essentieel voor de aan- en afvoer van water en daarmee voor onze doelen voor waterkwaliteit en waterkwantiteit. Op basis van assetmanagement is hiervoor een onderbouwd en uitvoerbaar programma opgesteld, waarin prestaties, risico’s en kosten in samenhang zijn afgewogen.

3.2.2 Beheer van watergangen en overige keringen

Het dagelijks beheer en onderhoud van watergangen en overige keringen verandert. De Gedragscode Bestendig Beheer en Onderhoud stelt andere eisen aan de uitvoering van werkzaamheden. We volgen de gevolgen voor ecologie, waterafvoer, uitvoerbaarheid en kosten en passen onze werkwijze waar nodig aan.

Aanpassingen in het onderhoud, zoals het laten staan van meer begroeiing, kunnen gevolgen hebben voor de prestaties van het watersysteem. Dit vraagt om een zorgvuldige afweging tussen ecologische doelen, uitvoerbaarheid, risico’s, prestaties en kosten. In 2027 brengen we de precieze gevolgen van de gedragscode verder in beeld. Ten slotte vraagt de toename van invasieve exoten om een meer structurele en risicogestuurde aanpak van het beheer.

3.3 Maatregelen voor de veranderopgaven voor ‘Voldoende Water’ en ‘Schoon water’

Naast de functionele instandhouding zijn aanvullende maatregelen nodig om de doelen A1 tot en met D4 uit paragraaf 3.1 te realiseren. Hieronder lichten we de belangrijkste maatregelen voor 2027 toe.

3.3.1 Waterkwaliteit en KRW

Het verbeteren van de waterkwaliteit blijft een belangrijke opgave. De uitvoering van de huidige KRW-maatregelen loopt door, terwijl we ons tegelijkertijd voorbereiden op de volgende stroomgebiedbeheerplannen voor 2028-2033.

Onze focus verschuift daardoor geleidelijk. Naast het uitvoeren en afronden van maatregelen wordt het steeds belangrijker om goed te onderbouwen waar aanvullende inzet nodig is en welke maatregelen het meeste effect hebben. De chemische en ecologische doelen staan op onderdelen nog onder druk.

In 2027 bewaken we de voortgang en beoordelen we de haalbaarheid van de resterende KRW-maatregelen uit SGBP3. Daarmee houden we zichtbaar welke maatregelen op schema liggen en waar vertraging dreigt of optreedt. Verschuivingen die gevolgen hebben voor het doelbereik maken we via de P&C-cyclus inzichtelijk en leggen we waar nodig aan u voor.

Een goede informatiepositie is hiervoor noodzakelijk. In 2027 versterken we daarom de monitoring en analyse van de waterkwaliteit. Daarmee brengen we trends en de herkomst van verontreinigingen beter in beeld en gebruiken we de

Vertrouwelijk - Intern

inzichten voor watersysteem- en gebiedsanalyses en voor de voorbereiding van de volgende KRW-planperiode. De gerichte monitoring rond de rwzi's en de vertaling daarvan naar maatregelen in de waterketen beschrijven we in paragraaf 4.3.1.

Met deze gegevens brengen we trends in de waterkwaliteit en de herkomst van verontreinigingen beter in beeld. Daarbij kijken we onder meer naar directe en indirecte lozingen, uit- en afspoeling en diffuse bronnen. Deze inzichten gebruiken we voor watersysteem- en gebiedsanalyses en om maatregelen beter te kunnen prioriteren.

Zo kunnen we gerichter werken aan bronaanpak, vergunningverlening, toezicht en handhaving. Monitoring is geen doel op zich, maar helpt om te bepalen waar aanvullende inzet nodig is.

De inzichten uit 2027 gebruiken we daarnaast bij de voorbereiding van de volgende KRW-planperiode. Zo verbinden we de uitvoering van vandaag met de keuzes die voor de periode vanaf 2028 nodig zijn.

3.3.2 Water, ruimte en klimaat

Klimaatverandering en ruimtelijke ontwikkelingen vergroten de druk op ons water- en bodemsysteem. Om op langere termijn voldoende, schoon en veilig water te kunnen blijven bieden, is het nodig om water en bodem nadrukkelijker als uitgangspunt te nemen bij de inrichting en het gebruik van de fysieke leefomgeving.

Daarom heeft u op 22 september het Strategisch Kompas Water, Ruimte en Klimaat vastgesteld. Het Kompas bouwt voort op het position paper Water en Bodem Sturend en geeft richting aan onze rol, onze keuzes en de toepassing daarvan in de praktijk.

In het jaar 2027 brengen we onze waterbelangen actief in bij ruimtelijke ontwikkelingen. We zitten in een vroeg stadium aan tafel en brengen de mogelijkheden en grenzen van het water- en bodemsysteem actief in bij de keuzes die worden gemaakt. Daarbij richten we ons niet alleen op de visie- en planvorming, maar ook op de verdere uitwerking in omgevingsprogramma's, gemeentelijke uitvoeringsplannen en de bijbehorende uitvoeringskaders. Samen met partners zoeken we naar oplossingen die op langere termijn houdbaar zijn. Daarbij voorkomen we waar mogelijk dat waterproblemen worden afgewenteld op andere gebieden, andere partijen of toekomstige generaties.

Zo dragen we bij aan een toekomstbestendige en weerbare leefomgeving. We richten ons op ruimtelijke oplossingen waarbij het grondgebruik aansluit bij de water- en bodemomstandigheden. Denk aan oplossingen aan de bron, slimme locatiekeuzes en het combineren van functies in dezelfde ruimte. Dit geldt zowel voor gebiedsontwikkelingen van andere partijen als voor ontwikkelingen van WDODelta. Daarbij wegen we maatschappelijke effecten en belangen zorgvuldig af. Voor bestaande functies blijven technische maatregelen van belang om deze duurzaam en veilig in stand te houden.

In 2027 versterken we onze inzet in het stedelijk gebied. De verdere uitwerking van ons stedelijk beleid ondersteunt onze advisering aan gemeenten. In Overijssel benutten we daarbij de samen met de provincie en de Overijsselse waterschappen ontwikkelde stresstest. Deze maakt zichtbaar waar de mogelijkheden en grenzen van het water- en bodemsysteem liggen en helpt ons om deze gericht in te brengen bij gemeentelijke ruimtelijke keuzes en de verdere uitwerking daarvan. Met de provincie Drenthe werken we aan een vergelijkbare aanpak.

Voor Salland werken we de stroomgebiedsgerichte aanpak verder uit. Daarnaast verkennen we hoe de principes een plek kunnen krijgen in de waterschapsverordening. De routekaart bij het Strategisch Kompas geeft richting aan de verdere vertaling naar beleid, programma's, projecten en samenwerking.

Vertrouwelijk - Intern

3.3.3 Maatregelen 2027 en bestuurlijke voortgang

Onderstaande tabel geeft de maatregelen weer waarop we in 2027 via de P&C-cyclus rapporteren. In Berap 1 en Berap 2 geven we bij iedere maatregel met groen, oranje of rood een bestuurlijk signaal over de voortgang.

Code	Te volgen maatregel	Rapportage in de Berap
WS-27-01	**Onderhoud en vervanging van het watersysteem meerjarig en risicogestuurd programmeren en uitvoeren.**	Voortgang van de meerjarige programmering, waaronder de gemalen, en relevante ontwikkelingen in prestaties, risico's, kosten en uitvoerbaarheid.
WS-27-02	**Het beheer en onderhoud aanpassen aan ecologische eisen en toenemende beheerrisico's.**	Gevolgen van de Gedragscode Bestendig Beheer en Onderhoud, toename invasieve exoten in beeld brengen, waterafvoer, prestaties, uitvoerbaarheid en kosten.
WS-27-03	**De resterende KRW-maatregelen uitvoeren en met monitoring en bronanalyse onderbouwen waar aanvullende inzet nodig is.**	Voortgang en haalbaarheid van de resterende KRW-maatregelen, resultaten van monitoring en brononderzoek en eventuele gevolgen voor doelbereik, bronaanpak en de voorbereiding van de volgende KRW-planperiode.
WS-27-04	**Het Strategisch Kompas Water, Ruimte en Klimaat verder uitwerken (beleid, beheer, projecten) en actief inbrengen in ruimtelijke beleids- en planvorming bij externen.**	Voortgang van uitwerking van het SK WRK in beleid stedelijk gebied, progressie bij advisering aan medeoverheden m.b.t. ruimtelijk beleid en planvorming gemeenten en de verdere uitwerking en toepassing intern.

Tabel 6: Exploitatie programma Watersysteem

Omschrijving *(bedragen x € 1.000)*	Begroting 2027	Meerjarenraming 2028-2031 2028	2029	2030	2031	Rekening 2025	Begroting 2026
Personeelslasten	25.408	26.034	26.803	27.223	28.405	23.064	24.291
Goederen en diensten	25.644	27.011	27.413	28.416	29.011	23.436	24.350
Kapitaallasten	19.829	23.193	26.153	31.620	30.938	16.250	17.911
Dotaties	30	30	30	30	30	-	-
Inkomsten	-1.938	-1.900	-1.903	-1.417	-1.416	-2.656	-1.325
Totaal programma lasten	**68.974**	**74.367**	**78.495**	**85.873**	**86.969**	**60.094**	**65.227**

Vertrouwelijk - Intern

4. Waterketen

4.1 Doelen voor ‘Schoon water’

Binnen het programma Waterketen zorgen we voor het transporteren en zuiveren van afvalwater. Onze installaties moeten betrouwbaar functioneren en het gezuiverde water moet voldoen aan de daarvoor geldende eisen. Tegelijk benutten we de vernieuwingsopgave om de waterketen slimmer, flexibeler en toekomstbestendiger in te richten.

Nieuwe eisen aan waterkwaliteit en ontwikkelingen rond energie, grondstoffen, digitalisering en netcongestie vragen om aanpassingen en bieden tegelijkertijd kansen voor innovatie en slimmer gebruik van water, energie en grondstoffen.

Vanuit het Strategisch Kader Waterketen verbinden we daarom instandhouding, vernieuwing en innovatie. Dat krijgt onder meer vorm in sensoring, datagedreven sturing en digital twins, modulair bouwen en de proef met het microgrid op rwzi Steenwijk. Zo houden we ruimte om in te spelen op nieuwe eisen en inzichten.

Binnen dit programma zijn de volgende operationele doelen van toepassing:

- D1: Het effluent voldoet aan de lozingseisen van de betreffende rwzi;
- E1: Juiste balans tussen de belastbaarheid en belasting van de waterketen;
- E2: De infrastructuur van de waterketen is robuust en toekomstgericht.

Verbonden partijen
In paragraaf 9.4 zijn de verbonden partijen van WDODelta opgenomen. Hieronder lichten we toe hoe de voor Waterketen belangrijkste verbonden partijen bijdragen aan onze doelen.

- **Gemeenten:** gemeenten hebben binnen de waterketen een belangrijke rol bij de inzameling en het transport van afvalwater. We werken met hen samen om de afvalwaterketen goed te laten functioneren en waar mogelijk regenwater af te koppelen. Daarmee beperken we de aanvoer van schoon regenwater naar de rwzi’s. Dit gebeurt onder meer binnen RIVUS en Fluvius en rechtstreeks met afzonderlijke gemeenten.
- **Bedrijven en indirecte lozers:** we versterken het contact met grote en risicovolle lozers. Met accountmanagement, onderzoek en samenwerking met gemeenten, provincies en omgevingsdiensten zetten we in op het terugdringen van schadelijke stoffen bij de bron en het beperken van de belasting van de waterketen.
- **Aqualysis:** dit waterlaboratorium speelt een belangrijke rol bij de controle van de waterkwaliteit in de waterketen. Dit ondersteunt het doel ‘Schoon water’ (paragraaf 4.1), onder meer bij het controleren van lozingseisen en het beoordelen van de werking van de zuivering.
- **Het Waterschapshuis:** deze regieorganisatie ondersteunt de samenwerking tussen waterschappen op het gebied van digitale transformatie, bijvoorbeeld met een gestandaardiseerde informatiehuishouding en gezamenlijke ICT-aanbestedingen. Dit is belangrijk voor de monitoring en sturing van de waterketen.
- **STOWA:** dit kenniscentrum ontwikkelt en deelt kennis over de waterketen, bijvoorbeeld over afvalwaterbehandeling en de optimalisatie van rwzi’s.

4.2 Maatregelen voor de functionele instandhouding voor ‘Schoon water’

De basis blijft het veilig en betrouwbaar functioneren van onze rioolgemalen, transportleidingen, zuiveringen en procesautomatisering. Door de leeftijd van een deel van onze installaties en infrastructuur neemt de onderhouds- en vervangingsopgave toe.

We voeren deze opgave risicogestuurd en zoveel mogelijk planmatig uit. Daarbij maken we bewuste keuzes in prioriteit, tempo en beschikbare

Vertrouwelijk - Intern

capaciteit. Zo borgen we de continuïteit van de afvalwaterketen en voeren we de omvangrijke onderhouds- en vervangingsopgave beheerst uit.

Onderhoud, vervanging en vernieuwing bekijken we steeds meer in samenhang. Bij investeringskeuzes kijken we daarom niet alleen naar de technische noodzaak van vandaag, maar ook naar toekomstige eisen, energiegebruik, emissies, flexibiliteit en structurele kosten. Bij vervanging en vernieuwing benutten we waar passend de kennis en modulaire en gestandaardiseerde bouwprincipes uit Verdygo. Zo voorkomen we dat we bestaande installaties zonder meer één-op-één vervangen en sluiten onze keuzes beter aan op de toekomstige waterketen.

Bij de programmering betrekken we de uitkomsten van de organisatiebrede weerbaarheidsaanpak. Voor kritieke zuiveringen en onderdelen van het afvalwatersysteem bepalen we welke functies bij verstoringen beschikbaar moeten blijven. De gevolgen daarvan nemen we mee in onze keuzes voor onderhoud, vervanging en investeringen. De organisatiebrede aanpak van weerbaarheid en noodvoorzieningen is beschreven in paragraaf 6.3.1 Weerbaarheid en crisisbeheersing.

4.2.1 Risicoprofiel

De afgelopen jaren konden we niet al het benodigde onderhoud en de vervanging in het gewenste tempo uitvoeren. Daarom kozen we tijdelijk voor een hoger risicoprofiel. Dit leidde tot hogere onderhoudskosten en een achterstand in de vervangingsopgave.

De ontstane onderhoudsachterstand is inmiddels ingelopen. De vervangingsopgave voor de komende jaren blijft echter omvangrijk. Dit is zichtbaar in de instandhoudingsinvesteringen in de meerjarenraming. We voeren deze opgave risicogestuurd en planmatig uit, binnen de beschikbare capaciteit en financiële ruimte.

Aandacht voor risico's blijft nodig. Een deel van onze installaties en infrastructuur is relatief oud, waardoor de kans op onverwacht falen groter is. Met risicogestuurd onderhoud wegen en volgen we deze risico's bewust. Zo hebben zich de afgelopen periode vaker persleidingbreuken voorgedaan dan voorheen. Het is nog te vroeg om te spreken van een structurele trend. Daarom blijven we deze ontwikkeling volgen.

4.3 Veranderopgaven voor 'Schoon water' – Naar een toekomstbestendige waterketen

4.3.1. Nieuwe eisen en waterkwaliteit

De komende jaren worden de vergunningseisen voor de rwzi's herzien op basis van de immissietoetsen en waar nodig aangescherpt. De KRW en de herziene Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater vragen om verdergaande maatregelen voor onder meer nutriënten, organische microverontreinigingen en zeer zorgwekkende stoffen.

We werken daarbij vanuit één samenhangende lijn: van de Waterketenvisie via het Strategisch Kader Waterketen naar het Implementatieplan Waterketen. In 2027 vertalen we deze ontwikkelingen verder naar onze zuiveringen, vergunningen, monitoring en investeringsprogrammering.

Een belangrijk accent ligt op gerichte monitoring rond de rwzi's. Zo brengen we beter in beeld welke bijdrage de zuiveringen leveren aan de belasting van het watersysteem en wat dit betekent voor de KRW-opgave. Deze inzichten gebruiken we voor de bronaanpak, waaronder indirecte lozingen, en verbinden we met maatregelen in het watersysteem, zuiveringsmaatregelen, vergunningverlening, toezicht en handhaving en toekomstige investeringen. Zo voorkomen we dat maatregelen in het watersysteem en de waterketen los van elkaar worden gekozen en uitgevoerd.

Vertrouwelijk - Intern

4.3.2 Langjarige investeringsopgave en rwzi's Echten en Zwolle

De vernieuwing van de waterketen vraagt de komende decennia om omvangrijke investeringen. Op basis van de huidige inzichten gaat het om een investeringsopgave van enkele honderden miljoenen euro's. De precieze omvang en fasering werken we in 2027 verder uit. De eerste grote vernieuwingsopgaven liggen bij de rwzi's Echten en Zwolle. Bij Echten gaat het onder meer om uitbreiding van de deelstroombehandeling – de aparte behandeling van stikstofrijk water uit de slibverwerking – en om aanvullende zuiveringsmaatregelen. Bij Zwolle gaat het om een integrale ontwikkeling en uitbreiding van de water- en sliblijn.

Deze projecten maken de bredere investeringsopgave zichtbaar. We werken de opgave gefaseerd uit binnen de door u vastgestelde kaders. Als de verdere uitwerking om een bestuurlijk besluit vraagt, leggen we hiervoor een afzonderlijk investeringsvoorstel voor.

We kijken niet alleen naar de huidige zuiveringstaak. Ontwikkelingen rond energie, grondstoffen, broeikasgasreductie maar ook netcongestie kan gevolgen hebben voor toekomstige keuzes. Voor rwzi Zwolle brengen we deze aspecten samen in de MultiCriteriaAnalyse (MCA) Waterketen. Daarin vertalen we onder meer het Strategisch Kader Waterketen en het Beleidskader Duurzaamheid naar een transparante afweging van verschillende oplossingsrichtingen. De uitkomsten vormen de basis voor de voorstellen over de waterlijn en de sliblijn.
De organisatiebrede inzet op broeikasgasreductie en grondstoffenschaarste is beschreven in paragraaf 6.2.1. Duurzame toekomst; de energieopgave in paragraaf 6.3.2 Energie.

4.3.3 Digitalisering en datagedreven sturing

Digitalisering en data helpen om de waterketen efficiënter en beter stuurbaar te maken. Datagedreven sturing van rwzi's is daarbij een kansrijke toepassing. Hiervoor is een veilige en betrouwbare digitale basis nodig. De organisatiebrede IT/OT- en data-infrastructuur wordt ontwikkeld binnen het programma Maatschappij en organisatie (paragraaf 6.3.3 Digitale transformatie). Binnen Waterketen bereiden we in 2027 concrete toepassingen voor. Daarbij brengen we proceskennis, data, digitale veiligheid en eventuele fysieke aanpassingen samen. Toepassingen van AI en digital twins worden eerst voorbereid en getest. Op basis van de resultaten kan vervolgens worden besloten over verdere toepassing en opschaling.

Bij de proef met het microgrid op rwzi Steenwijk zetten we digitalisering en data in om energievraag en -aanbod, beschikbare netcapaciteit en de bedrijfsvoering slimmer op elkaar af te stemmen. De digital twin kan daarbij worden ingezet om verschillende situaties te simuleren en toepassingen eerst te testen voordat deze breder worden ingezet.

4.3.4 Maatregelen 2027 en bestuurlijke voortgang

Onderstaande tabel geeft de maatregelen weer waarop we in 2027 via de P&C-cyclus rapporteren. In Berap 1 en Berap 2 geven we bij iedere maatregel met groen, oranje of rood een bestuurlijk signaal over de voortgang.

Code	Te volgen maatregel	Rapportage in de Berap
WK-27-01	**Onderhoud, vervanging en vernieuwing van de waterketen risicogestuurd en meerjarig uitvoeren.**	Voortgang van de instandhoudings- en vervangingsopgave, beschikbare capaciteit en middelen en relevante ontwikkelingen in storingsrisico's, waaronder persleidingbreuken.
WK-27-02	**Nieuwe waterkwaliteitseisen vertalen naar vergunningen,**	Voortgang van immissietoetsen en vergunningactualisatie en gevolgen van KRW en de Richtlijn Stedelijk Afvalwater voor zuiveringen, planning en investeringen.

Vertrouwelijk - Intern

Code	Te volgen maatregel	Rapportage in de Berap
	zuiveringsmaatregelen en investeringskeuzes.	
WK-27-03	**De langjarige investeringsopgave voor de waterketen verder uitwerken, met bijzondere aandacht voor de rwzi's Echten en Zwolle.**	Voortgang van de uitwerking, bestuurlijke besluitmomenten en financiële gevolgen, inclusief samenhang met energie, grondstoffen, broeikasgasreductie en netcongestie.
WK-27-04	**Datagedreven sturing en digitale toepassingen in de waterketen voorbereiden en beproeven.**	Voortgang van toepassingen van onder meer AI en digital twins, beschikbaarheid van betrouwbare data en een veilige digitale basis en eventuele vervolgstappen.

4.4 Kosten die wij verwachten te maken

In de volgende tabel zijn alle baten en lasten opgenomen die aan het programma Waterketen verbonden zijn.

Tabel 9: Exploitatie programma Waterketen

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming 2028-2031				Rekening	Begroting
(bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030	2031	2025	2026
Personeelslasten	12.627	14.043	14.436	14.761	15.178	11.086	11.085
Goederen en diensten	32.605	33.436	34.060	34.478	35.705	25.865	32.522
Kapitaallasten	16.474	15.524	17.816	20.999	24.674	12.673	15.122
Dotaties	20	20	20	20	20	-	-
Inkomsten	-3.625	-3.714	-3.717	-3.765	-3.837	-2.396	-3.455
Totaal programma lasten	**58.103**	**59.309**	**62.615**	**66.494**	**71.741**	**47.228**	**55.274**

Vertrouwelijk - Intern

5. Waterveiligheid

5.1 Doelen voor Waterveiligheid

Binnen het programma Waterveiligheid beschermen we ons gebied tegen hoogwater en beperken we de gevolgen van mogelijke overstromingen. Daarvoor beheren en onderhouden we primaire en regionale keringen, beoordelen we periodiek of deze aan de geldende normen voldoen en treffen we maatregelen waar dat nodig is.

Waterveiligheid gaat daarbij niet alleen over dijkversterking. Dagelijks beheer, inspecties, tijdige signalering van risico's, zorgplicht, crisisbeheersing en samenwerking met andere overheden zijn ook nodig om het gebied veilig te houden.

In 2027 zetten we de lopende dijkversterkingsprojecten voort, beheren en onderhouden we onze keringen en werken we verder aan inzicht in toekomstige veiligheidsvraagstukken. Bij nieuwe opgaven kijken we nadrukkelijk naar de samenhang met het watersysteem en de inrichting van het gebied. Voor verdere toelichting op onze visie en doelen voor waterveiligheid verwijzen we naar de doelenboom in ons Waterbeheerprogramma.

Binnen dit programma zijn de volgende operationele doelen van toepassing:

- F1: De primaire keringen voldoen aan de wettelijke norm;
- F2: De regionale keringen voldoen aan de provinciale norm;
- G1: Wij stimuleren met onze kennis gevolgbeperkend ruimtegebruik;
- G2: Wij dragen bij aan een adequate rampen – en crisisbeheersing met betrekking tot waterveiligheid.

Verbonden partijen

In paragraaf 9.4 zijn de verbonden partijen van WDODelta opgenomen. Hieronder lichten we toe hoe de voor Waterveiligheid belangrijkste verbonden partijen bijdragen aan onze doelen.

- **Het Waterschapshuis:** deze regieorganisatie ondersteunt de samenwerking tussen waterschappen op het gebied van digitale transformatie, onder meer met een gestandaardiseerde informatiehuishouding en gezamenlijke ICT-aanbestedingen. Een betrouwbare ICT-infrastructuur en goede communicatie zijn belangrijk voor rampen- en crisisbeheersing (paragraaf 6.3.1).
- **STOWA:** dit kenniscentrum ontwikkelt en deelt kennis over waterveiligheid, bijvoorbeeld over dijkbeheer, overstromingsrisico's en crisisbeheersing.

5.2 Functionele instandhouding en zorgplicht

Het dagelijks beheer en onderhoud van onze keringen vormt de basis van de waterveiligheid. We inspecteren keringen en kerende kunstwerken, herstellen schade en volgen ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op de veiligheid en het functioneren van de keringen.

Wanneer uit een beoordeling blijkt dat een kering niet langer aan de norm voldoet, kan het enige tijd duren voordat versterking plaatsvindt. In die periode blijven we vanuit onze zorgplicht verantwoordelijk voor een verantwoord beheer van de kering. Naast reguliere inspecties en onderhoud kunnen aanvullende beheersmaatregelen nodig zijn om de veiligheidsrisico's in deze periode te beheersen.

5.2.1.Beverbeheer

De groei van de beverpopulatie vraagt extra aandacht voor zowel de waterkeringen als het watersysteem. Beveractiviteiten kunnen lokaal risico's opleveren voor de veiligheid en het functioneren van het watersysteem. Samen

Vertrouwelijk - Intern

met de provincies Drenthe en Overijssel brengen we via het beverprotocol de belangrijkste risicolocaties en mogelijke maatregelen verder in beeld.
Waar nodig zetten we het bestaande correctieve beheer in. Daarnaast treffen we preventieve maatregelen op locaties waar de risico's het grootst zijn. Voor deze maatregelen is voor de periode 2027–2031 een investeringsruimte van € 3,0 miljoen opgenomen, waarvan naar schatting € 0,4 miljoen in 2027 benodigd zal zijn. We zetten deze ruimte gefaseerd in op basis van de risico's en de verdere uitwerking van de maatregelen. Daarbij zoeken we naar een goede balans tussen waterveiligheid, ecologische belangen, uitvoerbaarheid en kosten.

5.3 Veranderopgaven voor 'Bescherming tegen hoog water en beperking van schade als gevolg van overstromingen'

5.3.1 Hoogwaterbeschermingsprogramma

Via het Hoogwaterbeschermingsprogramma werken we verder aan het op orde brengen van onze primaire keringen richting 2050. De uitvoering bestaat uit meerdere grote en langlopende dijkversterkingsprojecten.

Tegelijk willen we de omvang van de toekomstige versterkingsopgave zo stabiel en doelmatig mogelijk houden. Met aanvullend onderzoek, monitoring en innovatie krijgen we beter inzicht in de werkelijke sterkte van onze keringen. Deze inzichten kunnen helpen om versterkingsmaatregelen doelmatiger vorm te geven en onnodig zware of omvangrijke maatregelen te voorkomen. Voor deze onderzoeken is in 2027 € 0,2 mln aanvullend budget beschikbaar.

De landelijke samenwerking tussen Rijk en waterschappen blijft belangrijk. Binnen het HWBP werken we aan een stabiele programmering, een betere voorbereiding van projecten en een doelmatige verdeling van risico's en middelen.

De mijlpalenplanning voor 2027 ziet er per project als volgt uit:

- **Stadsdijken:** we leveren het project op, vragen de vaststelling van de subsidie voor de realisatiefase aan en sluiten het project af
- **Zwolle-Olst:** we gaan door met de realisatie, vragen de vaststelling van de subsidie voor de planuitwerking aan en vragen de subsidie voor fase II van de realisatie aan
- **Veilige Vecht Dalfsen:** we werken toe naar goedkeuring van het ontwerp-projectbesluit
- **Mastenbroek-IJssel:** we contracteren een aannemer voor de planuitwerkings- en realisatiefase
- **Stadshagen:** nader onderzoek naar de scope op basis van de uitkomst van de ingangstoets.
- **Genemuiden en Mastenbroek Zwarte Water:** monitoring naar aanleiding van de uitkomst van de ingangstoets.
- **Kunstwerken Galgenrak en Streukelerzijl:** realisatie van de waterveiligheidsopgave.
- **Innovatieproject Sterkte onverzadigde zone:** uitvoering van praktijkproeven om de hypotheses te testen.

De tabel laat het aantal administratief opgeleverde kilometers zien. In 2027 wordt Stadsdijken Zwolle administratief opgeleverd aan het HWBP. In 2029 volgt deel 1 van Zwolle-Olst.

Tijdens de uitvoering worden afzonderlijke dijkvakken al eerder aan WDODelta opgeleverd. Daardoor kunnen in de praktijk al kilometers gereed zijn voordat deze in de tabel als administratief opgeleverd worden weergegeven.

Tabel 12: Aantal km dijk versterkt in HWBP

Streefwaarden Jaar	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Cumulatief gepland km	1,73	9,37	9,37	17,97	17,97	27,29

Vertrouwelijk - Intern

5.3.2. Regionale keringen

In Overijssel zijn de gewijzigde normen voor de regionale keringen vastgesteld. De toetsing van onze keringen aan deze normen ronden we in 2026 af. De uitkomsten geven steeds beter zicht op de vraag waar aanvullende maatregelen nodig kunnen zijn.
In Drenthe zijn de nieuwe normen nog niet vastgesteld. Zodra deze beschikbaar zijn, starten we met de toetsing van de regionale keringen in Drenthe. De omvang van de opgave en de bijbehorende financiële gevolgen kunnen we daarna pas bepalen.

Voor Overijssel staan de omvang van de mogelijke opgave, de financiële gevolgen en de bestuurlijke vervolgstappen nog niet volledig vast. Met name bij de Sallandse weteringen onderzoeken we welke aanpak het meest doelmatig is om aan de normen te voldoen. Zo kijken we niet alleen naar maatregelen aan de keringen, maar ook naar maatregelen in het watersysteem en de inrichting van het gebied. Dit sluit aan bij het Strategisch Kompas Water, Ruimte en Klimaat en bij de Regionale Sponsstrategie Salland. Daarin werken we samen met provincie en gemeenten aan onder meer het vasthouden, bergen en vertragen van water. Zo onderzoeken we hoe waterveiligheid, klimaatadaptatie en gebiedsontwikkeling elkaar kunnen versterken en hoe we de toekomstige opgave beheersbaar kunnen houden.

5.3.3. Maatregelen 2027 en bestuurlijke voortgang

Onderstaande tabel geeft de maatregelen weer waarop we in 2027 via de P&C-cyclus rapporteren. In Berap 1 en Berap 2 geven we bij iedere maatregel met groen, oranje of rood een bestuurlijk signaal over de voortgang.

Code	Te volgen maatregel	Rapportage in de Berap
WV-27-01	**Preventieve en correctieve bevermaatregelen risicogestuurd inzetten op locaties waar de waterveiligheidsrisico's het grootst zijn.**	Ontwikkeling van de risicogestuurde aanpak, relevante risicolocaties, samenwerking met provincies en voortgang van de preventieve maatregelen.
WV-27-02	**De opgave voor de regionale keringen verder bepalen en oplossingsrichtingen uitwerken.**	Voor Overijssel rapporteren we over de uitkomsten van de toetsing en de uitwerking van oplossingsrichtingen. Voor Drenthe rapporteren we over de normstelling en, zodra deze beschikbaar is, de start van de toetsing. Financiële gevolgen worden betrokken zodra daar voldoende zicht op is.
WV-27-03	**De HWBP-projecten uitvoeren volgens de voor 2027 vastgestelde projectmijlpalen.**	We rapporteren over de belangrijkste projectmijlpalen en relevante afwijkingen zoals inhoud, planning en financiën.
WV-27-04	**De voor 2027 geplande onderzoeken en praktijkproeven uitvoeren om toekomstige dijkversterkingen beter te onderbouwen.**	Groen-oranje-rood op de voor 2027 geplande onderzoeken (€ 0,2 mln) en praktijkproeven, waaronder Sterkte onverzadigde zone. We rapporteren over de voortgang en resultaten en over de besteding van het onderzoeksbudget van € 0,2 mln.

Vertrouwelijk - Intern

5.4 Kosten die wij verwachten te maken

In de volgende tabel zijn alle baten en lasten opgenomen die aan het programma Waterveiligheid verbonden zijn.

Tabel 13: Exploitatie programma Waterveiligheid

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming 2028-2031				Rekening	Begroting
(bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030	2031	2025	2026
Personeelslasten	5.544	5.724	5.887	6.055	6.228	4.835	5.060
Goederen en diensten	2.861	2.835	2.807	2.935	3.086	2.248	2.576
Kapitaallasten	10.220	10.646	10.245	10.617	13.002	7.356	8.743
Dotaties	-	-	-	-	-	-	-
Inkomsten	-151	-156	-167	-171	-162	-253	-174
Totaal programma lasten	**18.474**	**19.049**	**18.771**	**19.436**	**22.154**	**14.186**	**16.206**

Vertrouwelijk - Intern

6. Maatschappij en organisatie

6.1 Doelen voor Maatschappij en organisatie

Binnen het programma Maatschappij en organisatie (M&O) werken we aan drie strategische doelen: bijdragen aan een duurzame toekomst (doelen H-K), de verbinding met onze omgeving versterken (doelen L-O) en onze taken uitvoeren tegen maatschappelijk verantwoorde kosten (doelen P-R).

Veranderopgaven

In 2027 richten we ons binnen M&O op de volgende veranderopgaven:

- uitvoeren van maatregelen voor informatieveiligheid, waaronder fysieke beveiliging, training en opvolging van audits;
- versterken van de weerbaarheid, met bijzondere aandacht voor kritieke objecten;
- ontwikkelen van een adaptief en datagedreven energiesysteem, waaronder de inzet van microgrids;
- verder ontwikkelen van de organisatie en de digitale infrastructuur;
- werken aan vermindering van lachgasuitstoot en het ontwikkelen van handelingsperspectief;
- verkennen van de gevolgen van grondstoffenschaarste en verstoringen in aanleverketens.

6.2 Maatschappelijke opgaven

6.2.1 Duurzame toekomst

Duurzaamheid is een integraal onderdeel van de manier waarop WDODelta zijn taken uitvoert. Met het beleidskader Duurzaamheid, dat in 2026 in werking is getreden, geeft het waterschap richting aan de ambitie om uiterlijk in 2050 volledig klimaatneutraal en circulair te werken.

Broeikasgasreductie

De waterketen is verantwoordelijk voor een aanzienlijk deel van de broeikasgasuitstoot van het waterschap, vooral door lachgas en methaan. Het verminderen van deze uitstoot is daarom belangrijk voor het behalen van onze doelstellingen voor 2030 en 2050.
We nemen deel aan het landelijke Versnellingsprogramma Lachgasreductie, dat mede mogelijk wordt gemaakt door subsidie vanuit het Rijk. Dit onderzoek richt zich op betrouwbare metingen van lachgasuitstoot en handelingsperspectief om uitstoot te verminderen.
De lachgasuitstoot wordt op dit moment berekend met modelwaarden, omdat er landelijk nog geen meetgegevens beschikbaar zijn. In 2027:

- nemen we deel aan het landelijke versnellingstraject lachgasreductie, dat loopt tot 2029, waarbij op enkele WDODelta locaties gemeten wordt;
- nemen we lachgas mee in de ontwikkeling van datagedreven sturing;
- betrekken we broeikasgasuitstoot als criterium in de MultiCriteriaAnalyse (MCA) Waterketen, zodat dit meeweegt bij keuzes over opstellingen en zuiveringsmethoden.

Klimaatadaptatie

Voor klimaatadaptatie sluiten we aan bij de aanpak Water, Ruimte en Klimaat, zoals beschreven in paragraaf 3.3.2 Water, ruimte en klimaat. Vanuit Maatschappij en organisatie ligt het accent op bewustwording en samenwerking met onze partners. Daarbij hanteren we ‘Klimaat 2100’ als langetermijnperspectief en brengen we dit in een vroeg stadium in bij plan- en beleidsprocessen. We werken hieraan onder meer binnen NOVEX, DPRA en RIVUS/Fluvius.

Grondstoffen en circulariteit

WDODelta gebruikt grondstoffen voor de realisatie en instandhouding van installaties, infrastructuur en andere assets. Een deel van deze grondstoffen wordt schaarser en duurder. Circulariteit is daarom nu al, naast de 2050 doelstelling, van strategisch belang. Het vermindert onze afhankelijkheid van schaarse grondstoffen en draagt bij aan een toekomstbestendig waterschap. Zo

Vertrouwelijk - Intern

versterkt circulariteit onze weerbaarheid. We richten ons op het verminderen van het gebruik van niet-hernieuwbare grondstoffen, hergebruik en op de geleidelijke overgang naar circulair werken. Die ontwikkeling is al zichtbaar in de praktijk. Op rwzi Echten werken we biogas uit de vergisting van zuiveringsslib op tot groen gas en leveren we dit aan het regionale energienet. Daarnaast werken we aan de verdere ontwikkeling en optimalisatie van struvietterugwinning, met als doel fosfaat uit de afvalwaterketen als grondstof te kunnen benutten. Zo benutten we reststromen uit het zuiveringsproces en ontwikkelen we nieuwe mogelijkheden om deze opnieuw als grondstof of duurzame energiedrager in te zetten.

In 2027 verkennen we aan de hand van enkele casussen de gevolgen van grondstoffenschaarste en verstoringen in aanleverketens.

Daarbij:

- onderzoeken we welke kritieke grondstoffen op de Europese lijst veel door WDODelta worden gebruikt en waar we al te maken hebben met schaarste, leveringsproblemen of sterke prijsontwikkelingen, bijvoorbeeld bij zuiveringszouten;
- versterken we de samenwerking op dit onderwerp met onder meer de Vereniging van Zuiveringsbeheerders, de Unie van Waterschappen, Aquaminerals, andere waterschappen en STOWA.

Biodiversiteit

We werken met een uitvoeringskader voor biodiversiteit. Biodiversiteit betrekken we bij het dagelijks beheer en onderhoud en bij onze projecten. In 2026 is landelijk een raamwerk voor de monitoring van biodiversiteit opgeleverd. Dit raamwerk betrekken we bij onze rapportage over biodiversiteit in het voorjaar van 2027.

6.2.2 Verbinding met de omgeving

Erfgoed en recreatief medegebruik

Eind 2026 leggen wij u een plan van aanpak voor aangaande de opvolging van de aanbevelingen uit het Rekenkameronderzoek *Erfgoedbeleid in beweging*. In 2027 voeren we de bestuurlijk vastgestelde verbeteracties uit.
Erfgoed en recreatief medegebruik nemen we waar mogelijk mee in lopende projecten. Daarnaast hebben we de subsidieregelingen Waterschapserfgoed en Genieten van Water.

Internationale samenwerking

Internationale samenwerking draagt bij aan de ontwikkeling van kennis, expertise en innovatie binnen WDODelta. De Blue Deal blijft in 2027 een belangrijke pijler van deze samenwerking. In Zuid-Afrika werken we onder meer aan het versterken van onlangs opgerichte waterschappen. In de Filipijnen zetten we het in 2026 via de Asian Development Bank (ADB) gestarte twinning-partnerschap met Laguna Lake Development Authority (LLDA) voort. Daarmee werken we aan vraagstukken rond waterbeheer en klimaatadaptatie en versterken we ons internationale netwerk. Daarnaast nemen we deel aan internationale netwerken en bijeenkomsten, waaronder de Stockholm World Water Week en de European Week of Regions and Cities.

Samenwerking en stakeholders

We zijn actief in regionale en landelijke netwerken, nemen deel aan relevante evenementen en geven uitvoering aan ons participatiebeleid en de Omgevingswet. Voor onze inzet in het ruimtelijk domein sluiten we aan bij het Strategisch Kompas Water, Ruimte en Klimaat zoals beschreven in 3.3.2 Water, ruimte en klimaat. Vanuit Maatschappij en organisatie ligt het accent op samenwerking, participatie en het onderhouden van de relaties en netwerken die nodig zijn om deze aanpak in de praktijk te brengen.
Voor de waterketen vormt het Uitvoeringskader Waterketen een aanvullend kader voor de samenwerking met partners.

Onderzoek en innovatie

De onderzoeks- en innovatieagenda (O&I) bevat onderwerpen voor Waterveiligheid, Watersysteem, Waterketen en Maatschappij. De agenda

Vertrouwelijk - Intern

ondersteunt onze ontwikkeling als kennisautoriteit, helpt om onze kerntaken doelmatig uit te voeren en stimuleert de toepassing van nieuwe technieken. We nemen samen met de oostelijke waterschappen deel aan het landelijk programma UPPWATER, aanjager en groeiplan voor de watertechnologiesector.

Educatie en voorlichting

We zetten onze educatie- en voorlichtingsactiviteiten voort vanuit de Educatienota en de landelijke educatiestrategie voor alle onderwijsniveaus. Daarmee vergroten we het inzicht in actuele wateropgaven, zoals weersextremen, waterveiligheid en waterkwaliteit.
Met gastlessen, lezingen, lespakketten, digitale middelen en evenementen maken we het werk van het waterschap zichtbaar en vergroten we het waterbewustzijn. Daarnaast stimuleren we actieve betrokkenheid van inwoners en leerlingen. Via initiatieven zoals Waterdiertjes.nl kunnen zij zelf onderzoek doen naar het waterleven en bijdragen aan een breder beeld van de waterkwaliteit. Zo verbinden we educatie en voorlichting met burgerparticipatie.

6.2.3 Maatregelen Maatschappij 2027 en bestuurlijke voortgang

Onderstaande tabel toont de maatregelen waarop we in 2027 via de P&C-cyclus rapporteren. In Berap 1 en Berap 2 geven we bij iedere maatregel met groen, oranje of rood een bestuurlijk signaal over de voortgang.

Code	Te volgen maatregel	Te rapporteren in de Berap
MO-27-01	**Onderzoek naar lachgasuitstoot uitvoeren en handelingsperspectief voor vermindering uitstoot ontwikkelen.**	Voortgang en resultaten van metingen en onderzoek; ontwikkeling van reductiemaatregelen en toepassing van de inzichten bij datagedreven sturing en keuzes voor zuiveringen.
MO-27-02	**Risico's van grondstoffenschaarste en verstoringen in aanleverketens onderzoeken.**	Inzicht in kwetsbare grondstoffen en bedrijfsprocessen; mogelijkheden voor circulariteit en gezamenlijke vervolgstappen met partners.

6.3 Organisatieopgaven

Binnen Programma Organisatie, onderdeel van het begrotingsprogramma M&O, werken we aan de doelen Crisisbeheersing (P), Maatschappelijk verantwoorde kosten (Q) en Digitale transformatie (R).

6.3.1 Weerbaarheid en crisisbeheersing

De Rijksoverheid benadrukt in de Nationale Veiligheidsstrategie dat vitale sectoren, waaronder de waterschappen, zich moeten voorbereiden op langdurige en grootschalige verstoringen. Uitgangspunt is dat essentiële functies bij een grote calamiteit ten minste 72 uur zelfstandig kunnen blijven functioneren. Dit vraagt om duidelijke keuzes over het gewenste dienstverleningsniveau en de risico's die de organisatie bereid is te accepteren. WDODelta kiest daarbij voor een beheerst risicoprofiel. Bij verstoringen bepalen we welke kritieke processen, systemen en objecten operationeel moeten blijven en welke tijdelijk kunnen worden afgeschaald. Het benutten van lokale netwerken en burgerparticipatie kan daarbij een rol spelen.

In 2027 bouwen we de bestaande netwerken verder uit en oefenen we op noodsituaties. We werken daarbij samen met gemeenten, veiligheidsregio's, provincies, andere waterschappen en de Unie van Waterschappen. Vanuit de in 2026 ontwikkelde aanpak zetten we concrete stappen voor het beheer van de waterketen, het watersysteem en de dijken.

Vertrouwelijk - Intern

Weerbaarheid van kritieke objecten

In 2026 zijn we gestart met een risicoanalyse voor de zuiveringen, het afvalwatersysteem en het watersysteem. Daarin brengen we in kaart welke objecten kritiek zijn, wat kan uitvallen en welke gevolgen dat heeft. Deze analyse is tegelijk de risicobeoordeling die de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke) vraagt. In 2027 ronden we de analyse af. Op basis hiervan bepalen we welke maatregelen als eerste nodig zijn. Het gaan bijvoorbeeld gaan om noodstroom via mobiele noodaggregaten en batterijsystemen, aanpassingen aan netaansluitingen of offline bediening. De uitvoering van deze maatregelen start in 2028.

Lastenbeheersing en procesoptimalisatie

De taakstelling uit lastenbeheersing spoor 2 is structureel verwerkt in de begroting 2026 en de meerjarenraming 2027 en verder van WDODelta. Spoor 2 bestaat uit twee onderdelen: begrotingsrationalisatie en procesoptimalisatie. De realisatie in 2026 blijft achter bij de oorspronkelijke ambitie. Van de taakstelling voor begrotingsrationalisatie van € 3,4 miljoen wordt naar verwachting circa € 2,5 miljoen gerealiseerd. Voor procesoptimalisatie bedraagt de begrote besparing in 2026 € 1,9 miljoen, waarvan naar verwachting ongeveer € 0,3 miljoen wordt gerealiseerd. Van de 33 geplande optimalisaties worden er zeven (deels) gerealiseerd in 2026; daarnaast zijn acht trajecten gestart waarvan de effecten pas in latere jaren zichtbaar worden. Daarmee blijft de totale financiële doelstelling voor 2026 achter bij de beoogde 3% lastenreductie.

De besparingsopgave neemt de komende jaren verder toe. Waar voor procesoptimalisatie in 2026 een taakstelling van € 1,9 miljoen geldt, loopt deze op naar € 3,4 miljoen in 2027 en ruim € 6 miljoen vanaf 2028. Daarmee neemt ook het risico toe dat de beoogde besparingen niet tijdig worden gerealiseerd.

Voor 2027 en latere jaren blijven de opgenomen taakstellingen het uitgangspunt. Het dagelijks bestuur stuurt actief op een beheerste ontwikkeling van de lasten en de realisatie van de besparingen. Het dagelijks bestuur volgt de voortgang en financiële effecten nauwgezet en stuurt waar nodig bij.

Gelet op de urgentie bespreekt het dagelijks bestuur nog dit jaar de voortgang en de financiële stand van zaken. Het algemeen bestuur wordt hierover geïnformeerd bij de Eerste Bestuursrapportage 2027. Ook bij de Begrotingsbrief 2028 wordt het algemeen bestuur geïnformeerd over de voortgang.

6.3.2 Energie

In november 2025 heeft u de energiestrategie vastgesteld. Daarin is afgesproken dat we een adaptief energiesysteem ontwikkelen. Hiermee willen we de beschikbaarheid van energie voor onze bedrijfsvoering verbeteren en nze bedrijfsvoering weerbaarder maken bij dreigende of daadwerkelijke energie-uitval.

In 2027 voeren we op rwzi Steenwijk een praktijkproef uit met een microgrid. Daarmee onderzoeken we hoe we beter kunnen sturen op energievraag en -aanbod en hoe essentiële functies bij stroomuitval beschikbaar kunnen blijven. De ervaringen uit deze proef gebruiken we voor een advies over mogelijke bredere toepassing op andere rwzi's.

6.3.3 Digitale transformatie

Digitale transformatie is het programma waarmee we de organisatie weerbaarder, voorspellender en slagvaardiger maken. De uitvoering loopt tot en met 2031. In 2027 doen we per onderdeel wat als eerste nodig is.

De aanleg van de IT/OT basis gaat in 2027 volledig door, omdat die nodig is om te voldoen aan de Cyberbeveiligingswet. Binnen weerbaarheid werken we aan soevereiniteit en ronden we de risicoanalyse van kritieke objecten af (zie 6.3.1). Bij vernieuwing beperken we ons tot data gedreven werken en AI op de zuivering: andere vernieuwingsprojecten schuiven door naar 2028. In 2027 bereiden we de organisatieverandering voor die vanaf 2028 nodig is om onze toekomstige op opgaves te kunnen blijven uitvoeren. We richten de uitvoering in met de bestaande formatie en brengen in beeld welke kant medewerkers

Vertrouwelijk - Intern

willen en kunnen opgaan. Waar eigen medewerkers het werk overnemen, bouwen we inhuur af, met uitzondering van inhuur die nodig is voor de bouw van de IT/OT basis. In de loop van 2027 volgt, op basis van de voortgang, besluitvorming over de invulling vanaf 2028.

6.3.4 Informatieveiligheid

De dreiging voor digitale systemen van overheden en vitale sectoren vragen blijvende aandacht. In 2026 lag het accent op het versterken van de capaciteit en het moderniseren van onze IT-omgeving. In 2027 verschuift de aandacht naar de invoering van nieuwe wettelijke verplichtingen en de structurele borging van informatieveiligheid. Daarnaast volgen we de bevindingen uit de interne en externe audit van november 2026 op. We werken daarbij langs drie samenhangende lijnen.

Cyberbeveiligingswet en Wet weerbaarheid kritieke entiteiten

Met de inwerkingtreding van de Cyberbeveiligingswet (Cbw) en de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke) gelden voor WDODelta aangescherpte wettelijke verplichtingen voor zorgplicht, meldplicht en toezicht.
In 2027 voeren we de vereiste risicobeoordeling uit, richten we de meldketen naar de toezichthouder in en maken we aantoonbaar hoe we aan onze zorgplicht voldoen. Daarnaast geven we invulling aan de verantwoordelijkheid van het bestuur. Voor de Wwke versterken we daarnaast de fysieke en organisatorische weerbaarheid van onze kritieke processen.

Informatiebeveiliging en privacy

In 2027 versterken we de borging van informatiebeveiliging en privacy in de organisatie. Het zwaartepunt verschuift daarbij van de centrale IV-organisatie naar de lijnorganisatie. Daarnaast ontwikkelen we het leveranciersmanagement verder in lijn met de eisen van de Cbw.

In 2027 zetten we de uitvoering van het beleid en de bijbehorende maatregelen voort. Bevindingen en afwijkingen uit audits vertalen we naar concrete verbetermaatregelen. We ontwikkelen gedragsregels, ondersteund door verplichte e-learnings. Daarmee vergroten we het bewustzijn en het vermogen elkaar aan te spreken wanneer gewenst gedrag uitblijft.

Verder werken we aan de implementatie van de wet- en regelgeving rond NIS2 (CBW en Wwke). Deze aanpak is multidisciplinair: onderdelen zijn al belegd binnen bestaande projecten en programma's, zoals weerbaarheid en de aanbesteding fysieke beveiliging (fase 1 en 2). We nemen de opleiding van het huidige en toekomstige bestuur hierin mee.

6.3.5 Maatregelen Organisatie 2027 en bestuurlijke voortgang

Onderstaande tabel geeft de maatregelen weer waarop we in 2027 via de P&C-cyclus rapporteren. In Berap 1 en Berap 2 geven we bij iedere maatregel met groen, oranje of rood een bestuurlijk signaal over de voortgang.

Code	Te volgen maatregel	Te rapporteren in de Berap
MO-27-03	**Risicoanalyse kritieke objecten: afronden als basis voor maatregelen vanaf 2028.**	Voortgang van de risicoanalyse per waterprogramma, gereed medio 2027; uitkomsten en gevolgen voor planning en kosten 2028.
MO-27-04	**Energie: Op rwzi Steenwijk een proef met een slim lokaal energiesysteem uitvoeren (Microgrid)**	Energie. Voortgang en resultaten van het microgrid, voorbereiding van het advies over bredere toepassing en onderzoek naar flexibel energiegebruik bij bemaling.
MO-27-05	**Digitale transformatie: IT/OT basis aanleggen en de verandering vanaf 2028 voorbereiden.**	Voortgang van de bouw van de IT/OT basis en AI op de zuivering: afbouw van inhuur en voorbereiding van de besluitvorming over 2028.

Vertrouwelijk - Intern

Code	Te volgen maatregel	Te rapporteren in de Berap
MO-27-06	**Informatieveilig-heid en privacy borgen en de maatregelen voor digitale en fysieke weerbaarheid uitvoeren.**	Voortgang van auditopvolging en invoering van Cbw en Wwke; verantwoordelijkheden in de lijn, leveranciersmanagement, fysieke beveiliging en opleiding van medewerkers en bestuur.
MO-27-07	**De taakstellingen uit lastenbeheersing spoor 2 realiseren en actief sturen op de voortgang van begrotingsrationalisatie en procesoptimalisatie.**	Voortgang van de realisatie van de taakstellingen, de gerealiseerde en verwachte financiële effecten en eventuele afwijkingen.

6.4 Kosten die wij verwachten te maken

In de volgende tabel zijn alle baten en lasten opgenomen die aan het programma Maatschappij en organisatie verbonden zijn.

Tabel 16: Exploitatie programma M&O

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming 2028-2031				Rekening	Begroting
(bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030	2031	2025	2026
Personeelslasten	29.743	30.251	30.940	31.717	32.361	30.512	27.298
Goederen en diensten	19.931	26.137	26.326	21.231	21.486	16.790	20.145
Kapitaallasten	2.014	2.428	2.832	2.512	2.591	1.315	1.755
Dotaties	207	211	216	220	225	911	203
Inkomsten	-755	-614	-632	-645	-653	-1.373	-809
Totaal programma lasten	**51.139**	**58.413**	**59.681**	**55.036**	**56.011**	**48.155**	**48.593**

Vertrouwelijk - Intern

7. Overige onderdelen programmaplan

7.1 Overzicht dekkingsmiddelen

Tabel 17: Exploitatiebegroting naar kostendragers

Omschrijving *(bedragen x € 1.000)*	Begroting 2027	Meerjarenraming 2026-2029 2028	2029	2030	2031	Begroting 2026
Netto lasten						
Watersysteembeheer	118.143	129.115	133.544	139.014	142.887	110.379
Zuiveringsbeheer	78.497	81.973	85.969	87.774	93.938	74.921
Onvoorzien	50	50	50	50	50	-
Totaal lasten	***196.690***	***211.139***	***219.563***	***226.839***	***236.875***	***185.300***
Belastingen						
Watersysteemheffing	115.184	128.665	133.145	138.682	142.596	104.227
Zuiveringsheffing	72.910	81.690	85.719	87.499	93.747	70.767
Dividend en ov. alg. opbrengsten	5.013	5.070	5.128	5.189	5.250	4.975
Kwijtschelding / oninbaar	-3.889	-4.286	-4.430	-4.531	-4.719	-3.725
Totaal baten	***189.219***	***211.139***	***219.563***	***226.839***	***236.875***	***176.244***
Exploitatieresultaat	7.472	-	-	-	-	9.056
Inzet (egalisatie)reserves	-7.472	-	-	-	-	-9.056
Te verdelen resultaat	-	-	-	-	-	-

In bovenstaande tabel is uitgegaan van ‘variant 3’ met 85% inzet van de egalisatiereserves ten behoeve van de tarieven 2027.

7.2 Heffing vennootschapsbelasting

In de begroting is per saldo sprake van een beperkte afdracht van vennootschapsbelasting (2027: € 0,1 miljoen, 2026: € 0).

7.3 Leges

In 2027 leggen we de nadere uitwerking van het legesonderzoek aan u voor. Daarin verwerken we de inbreng uit de Deltabijeenkomst en werken we mogelijke varianten uit. U bepaalt vervolgens of en wanneer u hierover een besluit wil nemen. De Begroting 2027 gaat uit van het bestaande legesbeleid. De kosten en baten samenhangend met een nieuw legesbeleid zijn daarom op zijn vroegst vanaf 2028 te verwachten.

7.4 Onvoorzien

In de voorliggende begroting is sprake van diverse onzekerheden die van invloed kunnen zijn op het financiële resultaat. Het betreft onder meer ontwikkelingen in rentelasten, energiekosten, kosten voor chemicaliën, de bestrijding van exoten, slibeindverwerking, maaien en grensoverschrijdend afvalwater. Daarnaast hebben weersomstandigheden, zoals de hoeveelheid neerslag en het aantal zonne-uren, invloed op verschillende exploitatie-uitgaven.

Bij het opstellen van de begroting wordt doorgaans uitgegaan van een ‘gemiddeld jaar’. Afhankelijk van de feitelijke ontwikkeling van bovengenoemde factoren kan het exploitatieresultaat mogelijk € 7,5 miljoen gunstiger of € 7,5 miljoen nadeliger uitvallen dan begroot. Aangezien de werkelijke uitkomsten hiervan zowel positief als negatief kunnen afwijken, is thans een post Onvoorzien van € 50.000 opgenomen. Hiermee wordt erkenning gegeven aan de aanwezige onzekerheden, waarbij getracht wordt eventuele afwijkingen in eerste instantie binnen de vastgestelde begroting op te vangen.

Vertrouwelijk - Intern

8. Waterschapsbelastingen

Watersysteembeheer

Tabel 18: Watersysteembeheer

x € 1.000	2027	2028	2029	2030	2031	2026
Netto kosten	118.143	129.115	133.544	139.014	142.887	110.379
Onvoorzien	30	30	30	30	30	-
Kwijtschelding/oninbaar	1.875	2.060	2.111	2.177	2.219	1.729
Dividend en overige algemene opbrengsten	-2.540	-2.540	-2.540	-2.540	-2.540	-2.387
Begrote belastingopbrengsten vóór inzet reserves	*117.508*	*128.665*	*133.145*	*138.682*	*142.596*	*109.721*
Mutatie reserves	-2.324	-	-	-	-	-5.494
Begrote belastingopbrengsten na inzet reserves	**115.184**	**128.665**	**133.145**	**138.682**	**142.596**	**104.227**

TARIEVEN

Tabel 19: Tarieven watersysteembeheer

Tarieven	2027	2028	2029	2030	2031	2026
Inwoners (per huishouden)	€ 149,10	€ 165,32	€ 169,83	€ 175,62	€ 179,27	€ 136,33
Agrarisch en overig ongebouwd binnendijks (per ha)	€ 111,35	€ 124,56	€ 129,07	€ 134,62	€ 138,62	€ 98,12
Agrarisch en overig ongebouwd buitendijks (per ha)	€ 27,84	€ 31,14	€ 32,27	€ 33,66	€ 34,65	€ 24,53
Agrarisch en overig ongebouwd binnendijks wegen (per ha)	€ 222,71	€ 249,12	€ 258,14	€ 269,25	€ 277,23	€ 196,23
Agrarisch en overig ongebouwd buitendijks wegen (per ha)	€ 55,68	€ 62,28	€ 64,54	€ 67,31	€ 69,31	€ 49,06
Bos en natuur binnendijks (per ha)	€ 8,58	€ 9,58	€ 9,92	€ 10,34	€ 10,62	€ 7,55
Bos en natuur buitendijks (per ha)	€ 2,15	€ 2,40	€ 2,48	€ 2,59	€ 2,66	€ 1,89
gebouwd woning per € 100.000 waarde binnendijks	€ 39,30	€ 42,40	€ 42,30	€ 42,50	€ 42,10	€ 38,70
gebouwd woning per € 100.000 waarde buitendijks	€ 9,83	€ 10,60	€ 10,58	€ 10,63	€ 10,53	€ 9,68
gebouwd niet-woning per € 100.000 waarde binnendijks	€ 39,00	€ 43,10	€ 44,20	€ 45,60	€ 46,40	€ 42,50
gebouwd niet-woning per € 100.000 waarde buitendijks	€ 9,75	€ 10,78	€ 11,05	€ 11,40	€ 11,60	€ 10,63

n.b. rekening houdend met 85% inzet van de tariefsegalisatiereserve.

Zuiveringsbeheer

Tabel 20: Zuiveringsbeheer

x € 1.000	2027	2028	2029	2030	2031	2026
Netto kosten	78.497	81.973	85.969	87.774	93.938	74.921
Onvoorzien	20	20	20	20	20	-
Kwijtschelding/oninbaar	2.014	2.227	2.319	2.354	2.500	1.996
Dividend en overige algemene opbrengsten	-2.473	-2.530	-2.589	-2.649	-2.711	-2.588
Begrote belastingopbrengsten vóór inzet reserves	*78.058*	*81.690*	*85.719*	*87.499*	*93.747*	*74.329*
Mutatie reserves	-5.148	-	-	-	-	-3.562
Begrote belastingopbrengsten na inzet reserves	**72.910**	**81.690**	**85.719**	**87.499**	**93.747**	**70.766**

TARIEVEN

Tabel 21: Tarieven zuiveringsbeheer

Tarieven	2027	2028	2029	2030	2031	2026
Zuiveringsheffing/verontreinigingsheffing (per ve)	€ 85,53	€ 95,42	€ 99,71	€ 101,35	€ 108,14	€ 84,69

n.b. rekening houdend met 85% inzet van de tariefsegalisatiereserve.

Toelichting toerekening

De kosten in de begroting worden op exploitatieprojecten verantwoord, die direct gekoppeld zijn aan één van de programma's. De afdelingskosten worden verdeeld op basis van geraamde uren (totaal 2027: 1.045.000).

De wettelijk verplichte toerekening van directe en indirecte kosten aan de taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer wordt als volgt gerealiseerd:

1. Waterveiligheid en Watersysteem: de kosten voor beide programma's worden opgeteld en aan de taak watersysteembeheer toegerekend;
2. Waterketen: de kosten worden toegerekend aan de taak zuiveringsbeheer;
3. Maatschappij en organisatie: de kosten worden proportioneel verdeeld over watersysteembeheer en zuiveringsbeheer, op basis van de toegerekende directe kosten in deze taken.

Vanwege het vaste karakter van de kosten in het programma M&O, voornamelijk bestaande uit personeels- en kapitaallasten, wordt voor de toerekening van de indirecte kosten een voorcalculatorische verdeling (%) over de taken gehanteerd. Deze wordt jaarlijks in de begroting vastgesteld. Voor 2027 geldt een verdeling van 60,1% (watersysteembeheer) en 39,9% (zuiveringsbeheer). In 2026 was die verhouding 59,6% en 40,4%.

Vertrouwelijk - Intern

Onderstaande heffingseenheden zijn als basis gebruikt voor de tarieven.

Tabel 22: Heffingseenheden

	2027	Grondslag
Watersysteem		
Inwoners minus kwijtschelding	266.400	Huishoudens
Agrarisch en overig ongebouwd binnendijks	146.900	Hectares
Agrarisch en overig ongebouwd buitendijks	3.500	Hectares
Agrarisch en overig ongebouwd differentiatie wegen binnendijks	5.400	Hectares
Agrarisch en overig ongebouwd differentiatie wegen buitendijks	-	Hectares
Bos en natuur binnendijks	51.600	Hectares
Bos en natuur buitendijks	5.200	Hectares
Gebouwd woningen binnendijks (x 1mln)	124.545	Waardering Onroerende Zaken
Gebouwd woningen buitendijks (x 1mln)	781	Waardering Onroerende Zaken
Gebouwd niet-woningen binnendijks (x 1mln)	16.777	Waardering Onroerende Zaken
Gebouwd niet-woningen buitendijks (x 1mln)	405	Waardering Onroerende Zaken
Verontreinigingsheffing	7.500	Vervuilingseenheden
Zuivering		
Bedrijven	214.100	Vervuilingseenheden
Huishoudens minus kwijtschelding	616.900	Vervuilingseenheden

Kwijtschelding

Volgens de Kwijtscheldingsverordening 2023 kan kwijtschelding worden verleend voor het ingezetenen deel van de watersysteemheffing en voor de zuiverings- en verontreinigingsheffing voor zover die wordt betaald voor woonruimten.
De kwijtscheldingsnorm is 100 procent van de bijstandsuitkering (dit betekent dat 100% van die uitkering wordt beschouwd als minimale bestaanskosten). Voor de vaststelling van de bestaanskosten van pensioengerechtigden wordt het netto-ouderdomspensioen gehanteerd (en niet de bijstandsnorm).
Het kwijtscheldingsbeleid heeft tot doel om ervoor te zorgen dat iedereen, ongeacht de persoonlijke financiële situatie, toegang heeft tot essentiële diensten zonder in de financiële problemen te komen door de belasting. Er wordt geen kwijtschelding verleend aan ingezetenen met een bedrijf, of die als zelfstandige werken (bijvoorbeeld ZZP-er of freelancer).

Verder wordt in de verordening bepaald dat de ‘aanwezige betalingscapaciteit verhoudingsgewijs wordt verdeeld over de aanslagen zuiveringsheffing, verontreinigingsheffing en watersysteemheffing ingezetenen’.

Dit betekent dat, wanneer een huishouden een deel van de aanslagen kan betalen, het zowel een deel van de zuiveringsheffing (of in een enkel geval verontreinigingsheffing) betaalt als een deel van de watersysteemheffing. Het totale bedrag dat een huishouden betaalt aan Drents Overijsselse Delta verandert niet door deze bepaling.

De opbrengstderving door kwijtschelding wordt gedekt door de te realiseren opbrengst te verhogen met het verwachtte kwijt te schelden bedrag. Deze kosten worden toegerekend aan alleen de groep belastingbetalers op wie de kosten betrekking hebben, oftewel: de ingezetenen ‘betalen’ de opbrengstderving die ontstaat door de kwijtschelding van een deel van de aanslagen van ingezetenen.

Voor kwijtschelding wordt rekening gehouden met onderstaande eenheden:
- watersysteembeheer (inwoners) 11.400
- zuiveringsbeheer (ve) 21.500

Meerjarig perspectief

Watersysteem

Voor de ontwikkeling van de heffingseenheden wordt voor de categorie inwoners jaarlijks uitgegaan van een stijging van 2.000 huishoudens per jaar, WOZ-waarde woningen: 2027 +6,5% (2028 t/m 2031: 3,0%). Voor wat betreft de waarde ontwikkelingen van niet-woningen is voor 2027 gerekend met een toename van 2% (2028 t/m 2031: 1%).
Het aantal agrarisch hectares neemt jaarlijks iets af, doordat onbebouwde grond bebouwd of getransformeerd wordt tot natuur en daarmee overgaat naar een andere belastingcategorie.

Zuivering

Voor de toename van heffingseenheden m.b.t. woonruimten is gerekend met de gemiddelde groei van het aantal huishoudens van 3.600 per jaar.
Het aantal vervuilingseenheden (ve’s) voor meetbedrijven en overige bedrijven wordt stabiel verondersteld.

Vertrouwelijk - Intern

De verrekening en acceptatievoorwaarden van separate afvalwaterlozers zijn gewijzigd als gevolg van de wijziging in het belastingstelsel (in 2026).

Reserves

Door inzet van egalisatiereserves is het mogelijk om tariefstijgingen af te vlakken. In het laatste jaarschijf moeten de belastingopbrengsten kostendekkend zijn en mogen geen egalisatiereserves worden ingezet.

In de doorrekening van de tarieven voor 2027 is uitgegaan van de volgende inzet van de egalisatiereserves:

€ 2,324 mln. voor de taak watersysteembeheer;
€ 5,148 mln. voor de taak zuiveringsbeheer.

Tabel 23: Verloop tariefegalisatiereserves

x € 1.000 / per 1 januari	2027	mutaties	2028	2029	2030	2031
Watersysteembeheer	2.734	-2.324	410	410	410	410
Zuiveringsbeheer	6.056	-5.148	908	908	908	908

Ontwikkeling lastendruk

Tabel 24: Ontwikkeling lastendruk

Profielen	2026	2027	2028	2029	2030	2031
eenpers.h.h. huurwon	€ 221	€ 235	€ 261	€ 270	€ 277	€ 287
eenpers.h.h. koopwon	€ 364	€ 380	€ 418	€ 426	€ 434	€ 443
meerpers.h.h. huurwon	€ 390	€ 406	€ 452	€ 469	€ 480	€ 504
meerpers.h.h. koopwon	€ 534	€ 551	€ 608	€ 625	€ 637	€ 659
agrarisch bedrijf	€ 6.342	€ 7.142	€ 7.980	€ 8.263	€ 8.602	€ 8.860
natuurterrein	€ 7.550	€ 8.580	€ 9.580	€ 9.920	€ 10.340	€ 10.620
groothandel	€ 1.740	€ 1.652	€ 1.832	€ 1.891	€ 1.941	€ 2.010
productiebedrijf	€ 31.145	€ 30.924	€ 34.445	€ 35.880	€ 36.561	€ 38.706

n.b. rekening houdend met 85% inzet van de tariefsegalisatiereserve.

Tabel 24a: Ontwikkeling lasten - profielen

VARIANT 3						
Inzet egalisatiereserve 85%						
Profielen	2026	2027	2028	2029	2030	2031
eenpers.h.h. huurwon	€ 221	6%	11%	3%	3%	4%
eenpers.h.h. koopwon	€ 364	4%	10%	2%	2%	2%
meerpers.h.h. huurwon	€ 390	4%	11%	4%	2%	5%
meerpers.h.h. koopwon	€ 534	3%	10%	3%	2%	4%
agrarisch bedrijf	€ 6.342	13%	12%	4%	4%	3%
natuurterrein	€ 7.550	14%	12%	4%	4%	3%
groothandel	€ 1.740	-5%	11%	3%	3%	4%
productiebedrijf	€ 31.145	-1%	11%	4%	2%	6%

n.b. rekening houdend met 85% inzet van de tariefsegalisatiereserve.

Vertrouwelijk - Intern

9. Paragrafen

9.1 Uiteenzetting financiële positie

9.1.1 Treasury

Inleiding
Het Treasury-beleid van WDODelta is vastgelegd in de Verordening financieel beleid en beheer en nader uitgewerkt in het Treasury-statuut. Zowel de verordening als het statuut beogen het financieringsbeleid transparant te maken. Met als doel om de risico's zo goed mogelijk te beheersen binnen de vastgestelde kaders.

Algemene ontwikkelingen
In Europa zullen er in 2027 naar verwachting politieke spanningen zijn, een hogere inflatie dan gewenst en volatiliteit op de financiële markten. De ECB heeft de beleidsrente in 2026 verhoogd naar 2,5%. Wellicht volgen er nog verhogingen in het 4e kwartaal 2026 en in 2027. Zorgen over de houdbaarheid van oplopende overheidstekorten in Europa en in Amerika kunnen nog leiden tot stijging van de kapitaalrente. Door een sterke economische groei in Amerika is er veel vraag naar geld. Hetgeen ook kan leiden tot rentestijging in Europa.

Schatkistbankieren
Naar verwachting worden er in 2027 geen tijdelijk overtollige financiële middelen afgedragen aan de Nederlandse schatkist vanwege de wettelijke verplichting tot Schatkistbankieren. Beschikbare financiële middelen zullen onder de doelmatigheidsdrempel van € 4,5 mln. blijven. Deze drempel bedraagt 2% (ministeriële norm) van het begrotingstotaal 2027.

Rente en risicobeheer

Rentebeheer
Voor het rentebeheer dient onderscheid gemaakt te worden tussen:

- Rente op de geldmarkt (leningen met een looptijd van maximaal 1 jaar). Voor een kasgeldleningen en rekening courant krediet verwachten wij in 2027 een rentepercentage te betalen van maximaal 3,0%.
- Rente op de kapitaalmarkt (leningen met een looptijd langer dan 1 jaar). Voor een langlopende vaste geldlening met een looptijd van twintig jaar verwachten wij in 2027 gemiddeld een rentepercentage te betalen van 4,0%.

Vanwege het verschil tussen de te betalen rente op de kapitaal- en de geldmarkt zal in 2027 gedeeltelijk gekozen worden voor kortlopende financiering tot ten hoogste de kaslimiet. Aanvullend zullen er langlopende geldleningen afgesloten worden.

Risicobeheer
Het rente-risicoprofiel ten aanzien van toekomstige rentefluctuaties stijgt naar de toekomst toe. Dit wordt veroorzaakt door een stijging van de schuldpositie als gevolg van benodigde externe financiering samenhangend met voorgenomen investeringen in de begroting 2027.

In de geldleningenportefeuille bevinden zich geen langlopende leningen met tussentijdse renteherzieningsmomenten. De bij de portefeuille behorende vervalkalender van in de toekomst te betalen jaarlijkse aflossingen vertoond een zo gelijkmatig mogelijk patroon. Het renterisico wordt hierdoor verminderd. Krediet-, koers- en valutarisico's worden niet gelopen.

Vertrouwelijk - Intern

Kasgeldlimiet en renterisiconorm

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet voor 2027 is € 53 mln. en bedraagt 23% (ministeriële norm) van het begrotingstotaal bij aanvang van het begrotingsjaar. Deze limiet is gericht op het beperken van het renterisico op de kortlopende financiering, Waarbij de gemiddelde netto vlottende schuld per kwartaal (Q) de kasgeldlimiet niet mag overschrijden. Om aan de kasgeldlimiet te kunnen blijven voldoen, zullen er langlopende geldleningen in 2027 afgesloten worden.

Tabel 25: Kasgeldlimiet

(bedragen x € 1.000.000)	Q1 2027	Q2 2027	Q3 2027	Q4 2027
Kasgeldlimiet	53	53	53	53
Schuld in rekening-courant	-20	-20	-20	-20
Kasgeldleningen	-	-	-	-
Ruimte onder de norm	**33**	**33**	**33**	**33**

Renterisiconorm

De renterisiconorm betreft het risico dat voortvloeit uit rente-herzieningen en/of uit herfinanciering van lopende langlopende geldleningen. De norm mag volgens de Uitvoerings- regeling Financiering decentrale overheden (UFDO) niet hoger zijn dan 30% van het bruto begrotingstotaal bij aanvang van het begrotingsjaar.

De renterisiconorm voor het jaar 2027 is € 69 mln. en heeft als doel om fluctuaties in rentelasten over de jaren heen te kunnen beheersen. In onderstaande tabel is het verloop van de renterisicoruimte over de jaren 2027 tot en met 2031 opgenomen.

Tabel 26: Renterisiconorm

Bedrag x €1.000.000	B 2027	B 2028	B 2029	B 2030	B 2031
Renterisiconorm	69	73	76	79	83
Aflossingen en renteherzieningen	26	11	16	24	26
Ruimte onder de norm	**43**	**62**	**60**	**55**	**57**

Rente-omslagpercentage

Vanwege het hanteren van integrale financiering worden de rentelasten met betrekking tot de investeringen toegerekend aan programma's via een renteomslag-percentage. In 2027 wordt uitgegaan van een percentage van 1,86%.

Financieringstekort

Het te verwachten financieringstekort 2027 ontstaat met name door uitgaven met betrekking tot voorgenomen investeringen, doorlopende investeringsprojecten en door in 2027 te betalen aflossingen (en rente) van bestaande langlopende geldleningen (herfinanciering). Het geraamde financieringstekort 2027 van € 80 mln. zal worden gedekt door langlopende geldleningen aan te trekken.

Vertrouwelijk - Intern

Tabel 27: Berekening rente-omslagpercentage

Bedragen x € 1	Begroting 2027
Rente kortlopende en langlopende leningen	12.029.000
Rente verstrekte geldleningen	-10.000
Rente RC Schatkist	0
Rente RC NWB Bank	600.000
Saldo door te rekenen externe rente	**12.619.000**
Bespaarde rente over eigen vermogen	617.507
Bespaarde rente over voorzieningen	260.000
Geactiveerde rentelasten (bouwrente)	-3.413.000
Saldo door te rekenen interne rente	**-2.535.493**
Totale te berekenen rente vaste activa	**10.083.507**
Vaste activa (Jaarrekening)	360.160.192
Onderhanden activa	175.092.468
Voorgenomen investeringen	704.690
Grondbank	7.195.419
Overige leningen	0
Totale investeringsbehoefte	**543.152.769**
Rente-omslagpercentage 2027	**1,86%**

9.1.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Als waterschap worden we geconfronteerd met risico's. Een risico is de kans op een (ongewenste) gebeurtenis met een negatief financieel effect voor WDODelta. Via risicomanagement brengen wij risico's in beeld en worden beheersmaatregelen in gang gezet. Om de financiële gevolgen van risico's op te vangen, wordt er weerstandscapaciteit in de vorm van de algemene reserve aangehouden. Deze paragraaf toont de omvang van de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit, die samen het (ratio) weerstandsvermogen vormen. Daarnaast geeft deze paragraaf inzicht in hoe risico`s worden beheerst.

9.1.2.1 Beleid

Het beleid t.a.v. het (financieel) risicomanagement is door het AB vastgesteld en wordt gekenmerkt door de bepalingen:

- Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen: de weerstandscapaciteit enerzijds en de financiële omvang van risico's anderzijds.
- De weerstandscapaciteit wordt gevormd door de algemene reserves.
- Er wordt een voldoende omvang van het weerstandsvermogen nagestreefd (ratio 1.4).
- Risico`s met een betekenisvolle impact worden (indien mogelijk en efficiënt) beheerst.

9.1.2.2 Werkwijze

Bij risico's met financiële gevolgen wordt een inschatting gemaakt van de kans van voordoen en een inschatting van de financiële omvang. Risico`s van betekenisvolle omvang (> €150.000) in de planperiode van de meerjarenraming worden in het risicoregister opgenomen. Gevolgen worden (netto) gekwantificeerd inclusief de invloed van reeds gerealiseerde beheersmaatregelen.
De totale financiële omvang van de risico's wordt vervolgens met een statistische methode (Monte Carlo Simulatie) bepaald. Daarbij wordt gebruik gemaakt van een zekerheidspercentage van 90%. Bij deze berekening wordt verdisconteerd dat risico`s zich niet in volledige omvang en gelijktijdig voordoen. De berekende totale omvang van de risico`s vormt de benodigde weerstandscapaciteit.

De beschikbare weerstandscapaciteit (de dekking) wordt gevormd door de algemene reserves. Wat betekent dat deze reserves zijn geoormerkt om de financiële gevolgen van risico's op te vangen en derhalve niet vrij inzetbaar zijn.

Jaarlijks wordt bij de vaststelling van de begroting aan het AB voorgesteld om de intentie uit te spreken om de omvang van het weerstandsvermogen in

Vertrouwelijk - Intern

overeenstemming te brengen met de geactualiseerde berekening van de omvang van de weerstandscapaciteit. Bij het vaststellen van de eerst volgende jaarstukken wordt aan het AB (via resultaatbestemming) een definitief besluit gevraagd over het effecturen van de voorgenomen wijzigingen in de reservepositie.

9.1.2.3 Inventarisatie van de risico's

Onderstaand wordt het financieel risicoregister in de vorm van een hittekaart gepresenteerd. Per categorie van de hittekaart is het aantal risico`s weergegeven. De kleuren van de categorieën tonen de mate waarin risico`s op basis van het beleid worden geaccepteerd. Risico`s in de groene categorie behoeven geen beheersing, anders dan het vormen van weerstandscapaciteit. Voor risico`s in de oranje categorie is het wenselijk dat er (ambtelijk) beheersmaatregelen worden gerealiseerd waar dat kosteneffectief kan. Risico`s in de rode categorie worden niet geaccepteerd en vragen om onmiddellijke beheersing (via bestuurlijke besluitvorming).

Hittekaart financiele risico`s WDODelta Q4 2026							
Potentiële impact		Zelden	Incidenteel	Mogelijk	Frequent	Reëel	Zeer reëel
Categorie	Financiele gevolgen	≤5%	10%	30%	50%	70%	90%
Desastreus	>2.500.000	2	1				
Erstig	1.000,000 - 2.500.000		1	3			
Substantieel	400.000 - 1.000.000		4	5	3	1	
Matig	100.000 - 400.000			1	1		1
Beperkt	0-100.000 (50.000)						

Uit de hittekaart blijkt dat voor 18 risico`s (zicht op) beheersing gewenst is. Opgemerkt wordt dat diverse cyberbeveiligingsrisico's in het huidige register gesplitst zijn opgenomen, waar deze voorheen gezamenlijk werden weergegeven.
Onderstaand wordt opgave gedaan van de toprisico`s per waterschapstaak als van de toprisico`s op taak-overstijgend niveau. Deze risico`s worden getoond inclusief de kans van voordoen en maximaal financieel gevolg.

Top 4 financiele risico`s watersysteembeheer			
Nr.	Risico	Kans	Maximaal gevolg
1	Snelle toename te beoordelen vergunningaanvragen als gevolg van wetgevingstraject m.b.t vergunningplicht	50%	€ 1.000.000
2	Juridische geschillen hebben financiele gevolgen voor het waterschap (vertrouwelijk)	30%	€ 400.000
3	Vondst van vervuilde bagger bij onderhoudsbaggeren in stedelijk gebied	10%	€ 1.000.000
4	Chemische lozing in oppervlaktewater waaruit kosten volgen voor bestrijding en verhaal	10%	€ 1.000.000

Top 5 financiele risico`s waterketenbeheer			
Nr.	Risico	Kans	Maximaal gevolg
1	Op contractuele basis moeten voldoen van een nabetaling n.a.v. naheffingsaanslag GMB	90%	€ 408.000
2	Moeten desinvesteren van activa die bij wijze van pilot zijn gerealiseerd (vertrouwelijk)	30%	€ 1.700.000
3	Significante discontinuiteit van het zuiveringsproces door calamiteit (bijv. door een lozing)	30%	€ 1.000.000
4	Breuk van een persleiding van desastreuze omvang	2%	€ 10.000.000
5	Moeten inkopen van zouten en/of chemicalien op de spotmarkt door beperkte leverbaarheid	30%	€ 500.000

Top 5 financiele risico`s taakoverstijgend			
Nr.	Risico	Kans	Maximaal gevolg
1	Cyberbeveiligingsincident (geheim)	30%	€ 2.000.000
2	Downtime primair proces (geheim)	30%	€ 2.000.000
3	Cyberbeveiligingsincident (geheim)	10%	€ 4.500.000
4	Uitval energienet (24 tot 48 uur) waardoor gemalen en zuiveringen stilvallen	30%	€ 1.000.000
5	Onbevoegde fysieke toegang (geheim)	10%	€ 2.500.000

De volgende risico`s zijn om moverende reden niet opgenomen in de weerstandscapaciteit:

1. Niet voldoen aan het maatregelenpakket KRW. Oorzakelijkheid van verontreiniging - en daarmee kostentoewijzing in geval van een nationale boete - is gecompliceerd.
2. Financiële risico`s verbonden aan het peilbeheer in veenweidegebied, in relatie tot de actualiteit van peilbesluiten. Via peilbesluiten worden knelpunten en risico's voor de peilbesluitgebieden in kaart gebracht.
3. Kleine kans en zeer groot gevolg risico`s (bijv. escalatie geopolitieke spanningen op Europees grondgebied), omdat deze niet proportioneel via het weerstandsvermogen beheersbaar zijn.
4. Incidentele tegenvallers verbonden aan het HWBP. Dit betreft:
   a. mogelijke aanvullende lasten voorfinanciering, omdat deze via activering worden gedempt.
   b. mogelijke landelijke aanpassing HWBP-programmering op onze organisatie(kosten), omdat er nu nog ontoereikend beeld bestaat op de verwachtte toekomstige situatie.
   c. mogelijke desinvestering m.b.t. voorverkenning HWBP, omdat hiertoe reeds in separate dekking is voorzien (bestemmingsreserve HWBP).

d. mogelijke desinvestering van te voteren kredieten voor planvoorbereiding, gegeven dat over deze planfase nog geen besluit is genomen.

Hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit benoemt enkele standaard risico`s ter opname in deze paragraaf. De actuele status van deze risico's is als volgt: WDODelta bezit ten tijde van het opstellen van deze paragraaf geen derivaten, vreemde valuta of andere verhandelbare financiële producten van fluctuerende waarde. Herfinancierings- en renterisico`s zijn via toepassing van het financieringsbeleid proportioneel beheerst. Toegang tot de geldmarkt is via de juridische positie van het waterschap geborgd.

9.1.2.4 Risicobeheersing

Voor de toprisico`s per waterschapstaak en voor taak overstijgende toprisico`s is onderstaand aangegeven welke beheersing er wordt getroffen als onderdeel van deze begroting. Via actualisatie van het risicoregister in het navolgend jaar wordt de beheersing bewaakt en beoordeeld.

Top 4 financiele risico`s watersysteembeheer		
Nr.	Risico	Maatregel
1	Snelle toename te beoordelen vergunningaanvragen als gevolg van wetgevingstraject m.b.t vergunningplicht	Beinvloeding via UvW
2	Juridische geschillen hebben financiele gevolgen voor het waterschap (vertrouwelijk)	Juridische procedures
3	Vondst van vervuilde bagger bij onderhoudsbaggeren in stedelijk gebied	Geen
4	Chemische lozing in oppervlaktewater waaruit kosten volgen voor bestrijding en verhaal	Crisisbeheersing

Top 5 financiele risico`s waterketenbeheer		
Nr.	Risico	Maatregel
1	Op contractuele basis moeten voldoen van een nabetaling n.a.v. naheffingsaanslag GBLT	Geen
2	Moeten desinvesteren van activa die bij wijze van pilot zijn gerealiseerd (vertrouwelijk)	Vertrouwelijk
3	Significante discontinuiteit van het zuiveringsproces door calamiteit (bijv. door een lozing)	Assetmanagement
4	Breuk van een persleiding van desastreuze omvang	Assetmanagement
5	Moeten inkopen van zouten en/of chemicalien op de spotmarkt door beperkte leverbaarheid	Samenwerking

Top 5 financiele risico`s taakoverstijgend		
Nr.	Risico	Maatregel
1	Cyberbeveiligingsincident (geheim)	Geheim
2	Downtime primair proces (geheim)	Geheim
3	Cyberbeveiligingsincident (geheim)	Geheim
4	Uitval energienet (24 tot 48 uur) waardoor gemalen en zuiveringen stilvallen	Weerbaarheid
5	Onbevoegde fysieke toegang (geheim)	Geheim

De geïnventariseerde risico`s zijn netto gekwantificeerd en onderbouwd (incl. effecten van huidige beheersing), conform het beleid weerstandsvermogen, risicomanagement reserves en voorzieningen. De effecten van maatregelen die voor geïnventariseerde risico`s worden getroffen (te treffen beheersing) zijn daarin nog niet meegenomen, omdat deze nog niet zijn geeffectueerd.

9.1.2.5 Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit is voor twee taken (zuiveringsbeheer en watersysteembeheer) en taak overstijgende risico`s separaat berekend.

Berekende benodigde weerstandscapaciteit		
Watersysteembeheer	Waterketenbeheer	Taak overstijgend
€ 1.220.000	€ 2.260.000	€ 4.040.000

De benodigde weerstandscapaciteit voor taak overstijgende risico`s is op basis van historische kostenverhoudingen toegerekend aan de waterschapstaken.

Berekende benodigde weerstandscapaciteit per waterschapstaak	
Watersysteembeheer	Waterketenbeheer
€ 3.745.000	€ 3.775.000

De beschikbare weerstandscapaciteit wordt gevormd door de algemene reserves (per 1-1-2026). Dit leidt tot onderstaande opgave van het weerstandsvermogen:

	Ratio weerstandvermogen		
Betreft	Watersysteembeheer	Waterketen beheer	Totaal
Beschikbaar	€ 5.040.000	€ 4.620.000	€ 9.660.000
Benodigd	€ 3.745.000	€ 3.775.000	€ 7.520.000
Weerstands vermogen	1,35	1,22	1,28

WDODelta streeft naar een ratio weerstandsvermogen van 1.4 voor beide taken. De omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit om tot deze ratio te komen – gegeven de berekende omvang van de benodigde weerstandscapaciteit - is in onderstaande tabel per taak weergegeven. Op basis van het actuele risicoregister wordt een dotatie aan de algemene reserves voorgesteld.

Taak	Algemene reserve 01/01/2026	Onttrekking 2026*	Voorgestelde Actualisatie 2026	Algemene reserve na reservemutaties bij de jaarrekening 2026
Watersysteembeheer	€ 5,040 miljoen	€ 0	€ 0,203 miljoen	€ 5,243 miljoen
Zuiveringsbeheer	€ 4,620 miljoen	€ 0	€ 0,665 miljoen	€ 5,285 miljoen
Totaal	€ 9,660 miljoen	€ 0	€ 0,868 miljoen	€ 10,528 miljoen

* Onttrekkingen zijn netto verantwoord. Het risico m.b.t. noodzakelijke bovenmatige inhuur is geschrapt in het actuele register als gevolg van getroffen maatregelen. Vrijkomende middelen zijn niet als baat in de bestuursrapportage verantwoord en derhalve niet als onttrekking in 2026 gepresenteerd.
De stand van de algemene reserves is bij de jaarstukken 2025 vastgesteld. Er wordt voorgesteld om bij de vaststelling van de jaarstukken 2026 een aanvullende dotatie/storting in het weerstandsvermogen te effectueren op basis van het geactualiseerde financieel risicoprofiel.

Voornaamste oorzaken van de toename van de benodigde weerstandscapaciteit vormen: toegenomen IT-risico`s (o.a. door impact AI), risico`s verbonden aan aanpassing van wetgeving en het risico van het doorleggen van de kosten voor een naheffingsaanslag door GMB.

9.1.2.a Onzekerheden
De meerjarenraming kent (naast risico`s) ook onzekerheden als gevolg van de gehanteerde aannames. Onzekerheden zijn gebeurtenissen met financiële gevolgen die zich (met een zeer hoge mate van waarschijnlijkheid) voor zullen doen, maar waarvan de financiële gevolgen nog niet bekend zijn. Dit betreft bijvoorbeeld onzekerheid over schommelingen van inkoopprijzen of volumes.

Omdat onzekerheden structureel van aard zijn vereisen deze structurele dekking. Derhalve kan er via het weerstandsvermogen (incidentele dekking) niet in dekking worden voorzien. De invloed van onzekerheden wordt daarom opgevangen via de post onvoorzien. Als criteria wanneer een beroep kan worden gedaan op de post onvoorzien gelden de drie zogeheten O's: onvoorzienbaar, onuitstelbaar en onvermijdelijk. Voor onderbouwing van de post onvoorzien wordt verwezen naar paragraaf 7.4 van deze begroting.

9.1.2.b Hoogwaterbeschermingsprogramma
De bijdrage van WDODelta aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma kent meerdere componenten: een solidariteitsbijdrage (40% van de totale programmakosten) en projectgebonden eigen bijdragen (10% bijgedragen door de zogenaamde projectwaterschappen, en projectgebonden). De overige 50% wordt bijgedragen door het Rijk. Ieder van deze componenten heeft een eigen risicoprofiel voor WDODelta.

De solidariteitsbijdrage is de bijdrage van alle waterschappen gezamenlijk, dus ook WDODelta, aan het landelijke HWBP-programma. Het doel is dat deze bijdrage 40% van de kosten van het landelijke programma (tot 2050) dekt. Begin 2025 zijn de kosten voor het landelijke programma geëvalueerd. Uit deze evaluatie is gebleken dat de beschikbare middelen onvoldoende zijn om de landelijke programmering volledig te dekken. Op basis van deze inzichten is besloten om het budget voor de middellange termijn (tot en met 2038) opwaarts bij te stellen. Er is een herijking van het HWBP-programma ingezet om meer grip te krijgen op de kosten. De opwaartse bijstelling van de solidariteitsbijdrage (tot 2038) is in de financiële meerjarenraming (van

Vertrouwelijk - Intern

WDODelta) verwerkt. De afspraak binnen de HWBP-alliantie is, dat er in 2030 weer een evaluatie van het landelijke programmabudget zal plaatsvinden met een doorkijken naar het einde van het programma in 2050. Er is een kans dat dit wederom zal leiden tot een opwaartse bijstelling, al is het om te corrigeren voor de inflatie. Deze zal dan wederom in de meerjarenraming worden verwerkt.

De projectgebonden eigenbijdrage (PGEB) bedraagt 10% van de geraamde subsidiabele projectkosten en worden bijgedragen door het waterschap die het project uitgevoerd. Er zijn een aantal maatregelen getroffen om de projectkosten zo voorspelbaar mogelijk te maken. Als eerste worden risico's verwerkt in de ramingsmethode die gebruikt wordt bij het bepalen van het projectbudget. Daarmee is er een buffer voor het opvangen van risico's opgenomen in het projectbudget; de post onvoorzien. In het krediet is ook een bedrag opgenomen voor de verwachte indexering (= autonome prijsontwikkeling) van het project. Deze kosten zijn achteraf subsidiabel, om ervoor te zorgen dat deze niet als een verrassing zorgen zijn ze reeds opgenomen in het krediet.

Daarnaast kunnen er risico's optreden waarvan de gevolgen niet opgevangen kunnen worden in het projectbudget. Voorheen was het Waterschap 100% verantwoordelijk voor de dekking van die gevolgen. In het kader van de herijking zijn er bestuurlijke afspraken gemaakt. Voor nieuwe projecten worden risico's die te groot zijn om door het waterschap gedragen te worden verrekend op alliantie-niveau. Het waterschap draagt haar 10% bijdrage; de overige 90% wordt gedekt bij de alliantie in het geval een risico optreedt. Een significante verschuiving van de risicoverdeling, die beter te dragen is voor het Waterschap.

Ook is er (bij de herijking) afgesproken dat resterende projectbudgetten per fase en per project voor het HWBP-programma (binnen WDODelta) worden behouden in de eigen begroting. Deze afspraak is in principe al gemaakt; in de begroting is daartoe een bestemmingsreserve opgenomen. Ook deze afspraak vormt een buffer voor het opvangen van risico's. Met al deze maatregelen is de verwachting dat de 10% projectgebonden eigen bijdrage een stabiele reeks vormt. Er is met terugwerkende kracht gekeken naar de overschotten per project en er ligt een voorstel om bestaande verplichtingen in de begroting te verwerken.

Specifiek voor het project Zwolle-Olst is er sprake van voorfinanciering. Er zijn maatwerkafspraken met het HBWP gemaakt om de lasten voor voorfinanciering te beperken. Er bestaat een geringe kans dat niet voor alle rentelasten financiering wordt verkregen voordat het project is afgerond. Er is een risico dat deze in de exploitatielasten vallen. Dit risico wordt beheerst door gebruik te maken van de onder uitputting van het landelijke HWBP-programma, indien zich dat voordoet. Het ziet er naar uit dat Zwolle-Olst het laatste project is waar maatwerk afspraken voor gemaakt moeten worden om extreme voorfinanciering van het Waterschap te voorkomen. Het WDOD HWBP programma stuurt bewust op kleinere projecten zodat grote voorfinanciering als gevolg van hoge jaarlijkse kasstromen vermeden kan worden.

Het landelijke HWBP-programma maakt gebruik van het Deltafonds. Het Ministerie van Financiën heeft aangekondigd dat de mogelijkheden om de zogenaamde kasreeksen (budget in de tijd naar voren halen of naar achter te schuiven) sterk wordt ingeperkt. De exacte impact van deze beperking op de landelijke HWBP-programmering is nog niet helder, en daarmee is ook de impact op WDODelta op dit moment onzeker. De alliantie onderzoekt verschillende scenario's om de impact van deze beperking inzichtelijk te maken, waarbij ook nadrukkelijk de effecten bij de projectwaterschappen wordt meegenomen. Afhankelijk van de uitkomsten van het landelijke onderzoek kan dit gevolgen hebben voor WDODelta, bijvoorbeeld in de vorm van aanvullende voorfinanciering of aanpassing van de projectprogrammering. Of en in welke mate deze gevolgen zich voordoen, is op dit moment nog niet bekend.

9.1.3 Reserves en voorzieningen

In deze paragraaf wordt ingegaan op bedragen die aan voorzieningen of bestemmingsreserves worden gedoteerd danwel onttrokken.

Vertrouwelijk - Intern

Mutaties van algemene en bestemmingsreserves

De reserves bestaan uit:

- algemene reserve per taak: zie paragraaf 9.1.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.
- bestemmingsreserves voor tarief-egalisatie per taak: kan ingezet worden om tariefwijzigingen te matigen.
- bestemmingsreserve HWBP: wordt als dekking ingezet wanneer er een overschrijding plaatsvindt op het beschikbare budget voor HWBP-projecten.

Mutaties van voorzieningen

Onderstaande voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen en zijn bestemd voor specifieke kosten, verplichtingen, verliezen of risico's die zijn ontstaan in het verleden en waarvan de omvang op voorhand redelijk is in te schatten.

Voormalige bestuurders

Aan de voorziening worden de uitkeringen van de voormalige voorzitters en oud-dagelijks bestuursleden onttrokken. Dit in verband met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. De jaarlijkse toevoeging betreft een rentevergoeding vanwege de berekende contante waarde van deze voorziening.

Pensioenverplichting huidige bestuurders

Voor de toekomstige pensioenverplichting van de huidige bestuurders is een voorziening gevormd. De jaarlijkse toevoeging betreft een rentevergoeding vanwege de berekende contante waarde van deze voorziening.

Wachtgeld voormalig bestuurders

Op basis van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (APPA) ontvangen dagelijks bestuursleden na aftreden een wachtgelduitkering. Voor de hieruit voortvloeiende verplichtingen vormt het waterschap een voorziening. In 2027 vinden de Waterschapsverkiezingen plaats. Mogelijke nieuwe verplichtingen die daardoor ontstaan zijn niet in te schatten, maar zullen via de jaarrekening toegevoegd worden aan de voorziening.

Jubilea-uitkeringen

Deze voorziening dekt de rechten op jubilea-uitkeringen die medewerkers en bestuursleden van het waterschap volgens de geldende arbeidsvoorwaarden hebben opgebouwd, zowel in de verslagperiode als in voorgaande perioden. De hoogte van de voorziening is gebaseerd op een realistische schatting voor huidige werknemers, waarbij rekening wordt gehouden met de 'blijfkans'.

Thuiswerkfaciliteiten

Op basis van de CAO is er per medewerker een budget beschikbaar voor het inrichten van de thuiswerkplek. Dit budget is voor maximaal 5 jaar beschikbaar gesteld.

Studiefaciliteiten PBB

Op basis van de CAO is er per medewerker een budget beschikbaar voor training, opleiding en vitaliteitsuren. Dit budget is voor maximaal 5 jaar beschikbaar gesteld. Voor de per balansdatum nog openstaande verplichtingen wordt een voorziening gevormd.

Tabel 29: Verloopstaat reserves

x € 1.000	Stand 1/1/2027	Dotatie	Onttrekking	Stand 31/12/27	2028	2029	2030	2031
Algemene reserves								
Watersysteembeheer	5.243	-	-	5.243	5.243	5.243	5.243	5.243
Zuiveringsbeheer	5.285	-	-	5.285	5.285	5.285	5.285	5.285
Egalisatiereserves								
Watersysteembeheer	2.734	-	-2.324	410	410	410	410	410
Zuiveringsbeheer	6.056	-	-5.148	908	908	908	908	908
Overige bestemmingsreserves								
HWBP	3.300	-	-	3.300	3.300	3.300	3.300	3.300

Vertrouwelijk - Intern

Tabel 30: Verloopstaat voorzieningen

x € 1.000	Stand 1/1/2027	Dotatie	Onttrekking	Rente	Stand 31/12/27	2028	2029	2030	2031
Pensioenverplichting bestuurders (lopend)	1.824	-	-200	30	1.654	1.484	1.314	1.144	974
Pensioenverplichting bestuurders (APPA)	860	-	-	-	860	-	-	-	-
Pensioenverplichting bestuurders (toekomst)	943	-	-	20	963	983	1.003	1.023	1.043
Pensioenverplichting bestuurders (individueel - indexatie)	175	-	-10	-	165	155	145	135	125
Jubilea uitkeringen	1.179	200	-150	-	1.229	1.279	1.329	1.394	1.464
Wachtgeld voormalig bestuurders	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Studieregeling PBB	140	-	-	-	140	140	140	140	140
Mobiliteit	22	-22			-	-	-	-	-
Thuiswerkfacilteiten	12	32	-12	-	32	-	-	-	-
Uitkering voormalig personeel	85	40	-85	-	40	40	40	40	40

9.1.4 Kengetallen

Weerstandsvermogen

Zie paragraaf 9.1.2.

Netto schuldquote

De stijging van de schuldpositie in de komende jaren is een punt van aandacht. De huidige doorkijk van investeringen tot en met 2030 is te beperkt om hieruit betrouwbare conclusies te kunnen trekken. Dit gezien de langjarige investeringsopgaven waar dit waterschap voor staat.
In de jaarrekening 2025 zal hier tekstueel op worden teruggekomen. Door de huidige beperkte doorkijk is het nu niet mogelijk om goed te kunnen bepalen hoe groot het te lopen renterisico is. In 2026 zal worden gestart met het inzichtelijk maken van de langjarige investeringsbehoeften tot circa 2050. Voor onder andere HWBP, Watersysteem, Waterketen. Waarna herbeoordeling van de stijging van de schuldpositie naar de toekomst en van het te lopen renterisico zal plaatsvinden.

Tabel 31: Berekening Netto schuldquote

x € 1.000	2027	2028	2029	2030	2031
totaal van de vaste schulden	551.500	646.000	820.500	974.000	1.108.000
totaal van de netto vlottende schulden	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
totaal van de overlopende passiva	72.282	78.782	77.382	86.982	63.082
totaal kortlopende vorderingen	23.000	23.000	23.000	23.000	23.000
totaal overlopende activa	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Saldo	***625.782***	***726.782***	***899.882***	***1.062.982***	***1.173.082***
totaal belastingopbrengsten	188.095	210.355	218.864	226.181	236.343
Netto schuldquote	333	346	411	470	496

EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid. Hierbij zitten ook inkomsten en uitgaven met een kapitaalkarakter, zoals aan- en verkopen van grond, investeringen en investeringsbijdragen. De lidstaten van de EU die meedoen aan de Economische en Monetaire Unie (EMU), hebben de euro als officiële munt. Deze lidstaten hebben in het stabiliteits- en groeipact afspraken gemaakt over het op orde houden van de overheidsfinanciën. Eén van de afspraken heeft betrekking op het begrotingstekort van landen, oftewel het EMU-tekort. Als het EMU-tekort van één van de lidstaten boven het normpercentage van het Bruto Binnenlands Product (BBP) uitkomt, krijgt het land een officiële waarschuwing. In het uiterste geval kan de Europese Raad van Ministers ook boetes opleggen.

Om ervoor te zorgen dat het Nederlandse tekort binnen de gestelde norm van 3% blijft, is de Wet Houdbare Overheidsfinanciën per december 2013 vastgesteld. Hierin is bepaald wat de decentrale overheden mogen bijdragen aan dit tekort. De tekortnorm voor de decentrale overheden bedraagt: 0,5% van het Bruto Binnenlands Product (en specifiek voor waterschappen 0,06%). Dit is de uitkomst van het onderhandelingsresultaat voor de periode 2024 t/m 2026. Waterschappen behouden deze ruimte ook in de jaren 2027 en 2028.

Vertrouwelijk - Intern

De berekening van het EMU-saldo is als volgt:

Tabel 32: Berekening EMU-saldo

Omschrijving *(bedragen x € 1.000)*	Begroting 2027	Meerjarenraming 2028	2029	2030	2031	Begroting 2026
Exploitatiesaldo voor bestemming van reserves	-7.472	-	-	-	-	-9.056
Invloed investeringen						
Bruto-investeringsuitgaven	-170.790	-277.616	-331.867	-342.224	-310.904	-166.660
Investeringsbijdragen	101.828	131.092	106.442	124.938	122.235	78.317
Verkoop van materiële en immateriële vaste activa	-	-	-	-	-	-
Afschrijvingen	39.091	41.230	42.922	45.938	52.332	35.676
Invloed voorzieningen						
Toevoeging aan voorziening t.l.v. exploitatie	250	250	250	250	250	250
Onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen rechtstreeks uit voorzieningen	-490	-455	-360	-360	-360	-490
Deelnemingen en aandelen						
Boekwinst	-	-	-	-	-	-
Boekverlies	-	-	-	-	-	-
EMU-saldo	-37.582	-105.500	-182.614	-171.459	-136.448	**-61.963**
Referentiewaarde	**-30.500**	**-31.600**	**-32.900**	**-34.100**	**-35.400**	**-30.500**

De regel investeringsbijdragen in bovenstaande tabel wordt in grote mate bepaald door de subsidiestromen van het HWBP. In een brief aan het AB is toegelicht dat het moment van uitkering van subsidie in latere jaren minder voorspelbaar is geworden. Hierover wordt in de loop van 2027 meer bekend, waarna ook de (mogelijke) effecten voor WDODelta duidelijker worden.

De referentiewaarde is het maximale toegestane EMU-saldo van ieder individueel waterschap, omgerekend naar de grootte van het waterschap. De individuele EMU-referentiewaarden zijn vooral bedoeld als richtlijn voor het toegestane tekort op het niveau van de individuele overheden. WDODelta overschrijdt deze referentiewaarde. De omvang van het EMU-saldo is op langere termijn lastig te duiden, doordat deze sterk afhankelijk is van de bruto-investeringsuitgaven. Omdat de scope van investeringen nog niet helder is, kan hier uitsluitend een indicatieve kostenraming voor worden gemaakt.

Wendbaarheid

Dit kengetal laat zien in welke mate afschrijvings- en rentekosten (verzamelnaam kapitaallasten) de exploitatie belasten. Dit biedt een indicatie van de financiële flexibiliteit van de begroting. Hoe groter de omvang van de gepleegde en nog te plegen investeringen en de daaruit voortvloeiende financiering, des te meer kapitaallasten voor langere periode vastliggen. Het doen van investeringsuitgaven (uitgaven met meerjarig nut) in combinatie met het verplicht toepassen van het baten- en lastenstelsel voor de verantwoording, maakt dat investeren onvermijdelijk leidt tot een toename van de afschrijvings- en rentekosten. Het is dan ook voor dit kengetal lastig een norm te stellen, zoals eerder aangegeven biedt dit meer een indicatie. Net als bij de netto schuldquote kan dit kengetal verlaagd worden door het investeringsniveau bij te sturen of binnen de kaders van de wetgeving minder kosten te activeren. Dit laatste leidt tot een verdere structurele stijging van de jaarlijkse exploitatiekosten en derhalve hogere lastenstijgingen. Door de groei van de omvang van het investeringsniveau (jaarlijks en cumulatief) nemen de kapitaallasten de komende jaren toe.

Tabel 33: Wendbaarheid

	2027	2028	2029	2030	2031
kostengroep 1, onder 1.1, 1.3 en 1.4	51.340	56.340	63.864	74.648	80.460
kostengroep 1 tot en met 5	224.510	241.247	252.340	261.649	274.594
Wendbaarheid begroting	22,87	23,35	25,31	28,53	29,30

Kostengroep 1	
1.1	externe rentelasten
1.3	afschrijvingen van activa
1.4	afschrijving van boekverliezen
kostengroep 1 t/m 5	begrotingstotaal: uitgaven

<u>Lastendruk</u>

Het kengetal “Lastendruk” geeft de hoogte van de lastendruk van een meerpersoonshuishouden met een eigen koopwoning in vergelijking met het landelijk gemiddelde weer. Het landelijk gemiddelde is gebaseerd op het COELO onderzoek naar lokale lasten 2026.

Vertrouwelijk - Intern

Tabel 34: Lastendruk

Lastendruk t.o.v. landelijk gemiddelde		
meerpersoonshuishoudens met eigen woning waterschap 2027	€	551
meerpersoonshuishoudens met eigen woning landelijk gemiddelde 2026	€	548
factor lastendruk		1,01

* de lastendruk voor het waterschap 2027 is gebaseerd op de tarieven rekening houdend met 85% inzet van de tariefsegalisatiereserves.

9.2 Assetmanagement

Het waterschap beheert een uitgebreide portefeuille aan assets die essentieel zijn voor het vervullen van de primaire bedrijfsfuncties, waaronder dijken, zuiveringsinstallaties, stuwen en gemalen. Voor assetmanagement is het van belang dat deze kapitaalgoederen optimaal presteren gedurende hun gehele levenscyclus. We benaderen onderhoud en vervangingsstrategieën proactief, gebaseerd op risicomanagement en kosten-batenanalyse. De wijze waarop we assetmanagement hebben ingericht is vastgelegd in het Strategisch Assetmanagement Plan 1.0 (SAMP 1.0), gebaseerd op ISO 55001. De werkwijze is geïmplementeerd en wordt continu verbeterd.

Waterkeringen en bijbehorende kunstwerken		
Objecten	Primaire keringen	228 km
	Regionale en niet overige keringen (incl. kades)	785 km
Beoogd onderhoudsniveau	Het onderhoudsniveau van waterkeringen en bijbehorende kunstwerken is risicogestuurd en afgestemd op de noodzaak om de waterveiligheid te waarborgen. Onderhoud wordt uitgevoerd op basis van periodieke inspecties en risicobeoordelingen, waarbij gebieden met een hoog risico voorrang krijgen. Het huidige beleid streeft ernaar om kritieke assets preventief te onderhouden, zodat het risico op overstromingen tot een minimum wordt beperkt.	
Planning voor onderhoud	Regulier onderhoud	€ 1,2 mln
	Groot onderhoud (kapitaallast)	€ 0,7 mln

Watergangen, waterkwantiteitskunstwerken en gemalen		
Objecten	Hoofdwaterlopen	6.345 km
	Gemalen	369
	Stuwen	2.049
Beoogd onderhoudsniveau	Het beoogde onderhoudsniveau voor watergangen en gemalen is gebaseerd op een risicogestuurde aanpak, waarbij het functioneren van het watersysteem en de preventie van wateroverlast centraal staan. Watergangen worden periodiek geïnspecteerd en schoongemaakt voor een goede doorstroming. Gemalen worden op basis van technische conditie en prestaties beoordeeld om te bepalen welke preventieve onderhoudsmaatregelen nodig zijn	
Planning voor onderhoud	Regulier onderhoud	€ 10,1 mln
	Groot onderhoud (kapitaallast)	€ 7,0 mln

Zuiverings-technische werken		
Objecten	Rioolwaterzuiveringsinstallaties	16
	Persleidingen	435 km
	Gemalen	127
Beoogd onderhoudsniveau	Het onderhoudsniveau voor zuiverings-technische werken is risico gestuurd en gericht op het waarborgen van de continuïteit van de afvalwaterzuivering. Preventief onderhoud wordt gepland op basis van prestatie- en risicobeoordelingen, waarbij technische systemen die een grote impact hebben de prioriteit krijgen. Doel is om storingen te minimaliseren en efficiëntie te maximaliseren.	
Planning voor onderhoud	Regulier onderhoud	€ 6,3 mln
	Groot onderhoud (kapitaallast)	€ 10,1 mln

Vertrouwelijk - Intern

9.3 Bedrijfsvoering

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de belangrijkste ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoering. Goede bedrijfsvoering is essentieel voor het bereiken van onze doelen, het bieden van kwalitatief goede dienstverlening en efficiënte uitvoering van onze processen. Op basis van artikel 4.16 van het Waterschapsbesluit dient deze paragraaf minimaal de informatie te bevatten over:

a. De stand van zaken van de bedrijfsvoering
b. De beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering;
c. Informatie over de financiële rechtmatigheid;
d. De maatregelen die worden ondernomen om afwijkingen van de financiële rechtmatigheid te voorkomen.

Daarnaast zijn intern aanvullende afspraken overeengekomen over op te nemen informatie in de begroting, waaronder energie (opgenomen onder e) en fractiekosten (onder f).

a. Stand van zaken

Onze omgeving/de wereld is de afgelopen jaren erg dynamisch waardoor een aantal zaken al enkele jaren onze aandacht hebben. Denk aan omgevingsfactoren voor de bedrijfsvoering van WDODelta, zoals de klimaatverandering, oorlogen en daardoor sterk fluctuerende (brandstof) prijzen, gevolgen van netcongestie voor de zekerheid van de (terug)levering van energie, ontwikkeling van AI en de digitale transformatie van onze omgeving. Door de toenemende digitale dreiging en hiervoor noodzakelijke landelijke wetgeving t.a.v. de digitale infrastructuur is hiervoor steeds meer aandacht nodig. Ook is er nog steeds krapte op de arbeidsmarkt in combinatie met uitstroom.

b. Beleidsvoornemens

Om deze uitdagingen het hoofd te bieden werken we in 2027 verder aan de weerbaarheid van WDODelta. Belangrijke opgaven zijn:

- Energie en circulariteit: zie programma M&O
- Informatieveiligheid: zie programma M&O
- Weerbaarheid en crisisbeheersing: zie programma M&O

Onafhankelijke toetsing trajecten met grote impact

Bij trajecten met een grote impact op de organisatie zetten we standaard een onafhankelijke externe toets in, bijvoorbeeld in de vorm van een second opinion of een expertteam. Daarmee laten we belangrijke uitgangspunten, risico's en de haalbaarheid van de gekozen aanpak onafhankelijk beoordelen. De uitkomsten betrekken we bij de verdere uitvoering en besluitvorming. In 2027 passen we deze werkwijze in ieder geval toe op lastenbeheersing spoor 2, de digitale transformatie en de vervanging van het (integraal) financieel systeem.

c. Informatie over financiële rechtmatigheid

Vanaf verslaglegginsjaar 2025 legt het DB verantwoording af aan het Algemeen Bestuur (AB) over de financiële rechtmatigheid. Voor 2025 en 2026 heeft het AB een verantwoordingsgrens voor te rapporteren afwijkingen (fouten en onduidelijkheden) van 3% vastgesteld. In verband met een wetswijziging wordt dit percentage echter aangepast naar 2%.

Daarnaast is een rapportagegrens vastgesteld: afwijkingen onder deze grens worden gerapporteerd bij een drempel van € 0,5 mln. De rechtmatigheidsverantwoording maakt onderdeel uit van de jaarrekening en wordt gecontroleerd door de accountant op getrouwheid. Eventuele afwijkingen worden toegelicht in de paragraaf over bedrijfsvoering.

Vertrouwelijk - Intern

Doelmatigheid, doeltreffendheid, rechtmatigheid

WDODelta heeft het ‘systeem van control’ ingericht volgens het ‘Three Lines of Defence’ model, waarbij ieder organisatieonderdeel eigen verantwoordelijkheid heeft t.a.v. de beheersing van processen. Onderstaande mechanismen zijn ingericht om toe te zien op doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid.

Rekenkamer

De Rekenkamer voert onderzoek uit naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het gevoerde bestuur en biedt de Rekenkamer de uitkomsten van onderzoeken aan het AB aan. Via de bestuursrapportages wordt gerapporteerd over de stand van zaken van de opvolging van aanbevelingen uit rekenkameronderzoeken.

Artikel 109a onderzoek

Artikel 109a van de Waterschapswet vereist dat het DB de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door hen gevoerde bestuur onderzoekt en hiervan verslag uitbrengt aan het AB. Control voert in dit onderzoek uit in opdracht van het DB. Via de bestuursrapportage wordt gerapporteerd over de stand van zaken.

Controle door de accountant

Het meest recente accountantsverslag toont geen onrechtmatigheden van betekenisvolle omvang. De managementletter en de opvolging van de aanbevelingen worden periodiek besproken in de auditcommissie. Tot nu toe heeft deze bespreking geen aanleiding gegeven om aanvullende maatregelen te treffen.

d. De maatregelen die worden ondernomen om afwijkingen van de financiële rechtmatigheid te voorkomen.

WDODelta streeft naar een rechtmatige uitvoering van zijn taken en besteding van publieke middelen. Om financiële onrechtmatigheden zoveel mogelijk te voorkomen, beschikt WDODelta over een stelsel van interne beheersmaatregelen. Hieronder vallen onder meer functiescheidingen binnen processen, budgetbewaking, contractbeheer en de autorisatie van verplichtingen en facturen. De werking van deze beheersmaatregelen wordt periodiek gemonitord door middel van de verbijzonderde interne controle (VIC) en spendanalyses. Hiermee worden risico's, mogelijke onrechtmatigheden en verbetermogelijkheden tijdig gesignaleerd. Bevindingen uit de VIC worden waar nodig vertaald in verbeteringen van processen, procedures en interne regelgeving.

e. Energie informatie

Zoals bekend is de energiewereld de laatste jaren volop in beweging en is de toekomst moeilijk voorspelbaar. Dit is vanaf 2024 sterker merkbaar bij ons waterschap, omdat wij een nieuwe contractvorm voor (terug)levering van elektriciteit hebben. Het grootste deel van het volume wordt, net als voorheen, ingekocht op de lange termijnmarkt. Het resterende deel van het volume wordt echter naar behoefte op de korte termijnmarkt ingekocht. In de meerjarenraming 2027-2031 is rekening gehouden met de toekomstige stijging van de netbeheerkosten. Netbeheerders moeten de komende jaren vele miljarden euro’s investeren in de uitbreiding en aanpassing van de transportnetten. Deze kosten voor de energietransitie moeten gezamenlijk worden betaald uit de transporttarieven van alle gebruikers van de transportnetten (huishoudens en bedrijven).

Verbruik

Er wordt uitgegaan van een verbruik in 2027 van 44,6 mln. kWh elektriciteit. Hierbij is rekening gehouden met ‘normale’ weersomstandigheden. 12,1 mln. kWh is afkomstig vanuit eigen opgewekte elektriciteit, dankzij beide slibgistingen met wkk’s en de zonnepanelen op daken en (rwzi) terreinen. Ook de windturbine te Kampen levert vanaf medio 2026 een bijdrage aan de eigen opgewekte elektriciteit. De resterende inkoop van 32,5 mln. kWh wordt volledig ‘vergroend’ door inzet van onze eigen Garanties van Oorsprong (GvO’s). Deze GvO’s worden verkregen uit deelnemingen aan opwekinitiatieven

Vertrouwelijk - Intern

wind en zon en door de teruglevering van de eigen opgewekte elektriciteit, die niet gelijktijdig kan worden verbruikt.

	Begroting 2027 kWh	Begroting 2027 %
Elektriciteitsverbruik per programma		
Waterveiligheid	29.000	0,1%
Watersysteem	12.184.000	27%
Waterketen	31.513.000	71%
Maatschappij en organisatie	846.000	2%
Totaal	**44.572.000**	**100%**

Opwek

In 2027 wordt naar verwachting 31,9 mln. kWh eigen elektriciteit opgewekt. Hiervan is 8,2 mln. kWh afkomstig van warmte kracht koppelingen (wkk's), 9,2 mln. kWh van zonnepanelen en 14,5 mln. kWh van windturbine Kampen. Van deze 31,9 mln. kWh opwek wordt 12,1 mln. kWh zelf verbruikt door het waterschap en 19,8 mln. kWh geleverd aan het net. De teruglevering is relatief groot omdat verbruik en opwek niet altijd gelijk te matchen zijn.

Deze opwek resulteert in een besparing van € 4,4 mln. aan elektriciteitskosten. Dit bestaat uit vermeden inkoopkosten (minder leveringskosten, minder energiebelastingen, minder netwerkkosten, minder aankoop Garanties van Oorsprong (GvO's) en inzet eigen geproduceerde GvO's) en opbrengsten uit teruglevering.
Met name bij het programma Waterketen is dit goed zichtbaar. Hoewel het programma naar verwachting verantwoordelijk is voor 71% van het totale verbruik, draagt het dankzij de vermeden kosten slechts voor 46% bij aan de totale elektriciteitskosten. Bovendien is de prognose dat 98% van de totale energieopwekking plaatsvindt binnen programma Waterketen.

	Begroting 2027 kWh	Begroting 2027 %
Elektriciteitsopwek per programma		
Waterveiligheid	50.000	0,2%
Watersysteem	459.000	1%
Waterketen	31.294.000	98%
Maatschappij en organisatie	66.000	0,2%
Totaal	**31.869.000**	**100%**

	Begroting 2027 Bedragen x € 1.000	Begroting 2027 %
Gesaldeerde elektriciteitskosten per programma		
Waterveiligheid	€ 18	0,2%
Watersysteem	€ 4.460	51%
Waterketen	€ 3.980	46%
Maatschappij en organisatie	€ 204	2%
Totaal	**€ 8.662**	**100%**

Aardgas

Het verwachte aardgasvolume voor 2027 (ca. 225.000 m^3) wordt extern ingekocht. Dit wordt verduurzaamd met CO2 compensatiecertificaten.

Vertrouwelijk - Intern

Groen gas

In het eerste bedrijfsjaar (2026) heeft WDODelta ervaring opgedaan met de bedrijfsvoering en aansturing van de groengasinstallatie bij rwzi Echten. Sinds de ingebruikname is groen gas geleverd aan het regionale energienet. De installatie verwerkt biogas uit de vergisting van zuiveringsslib tot groen gas van aardgaskwaliteit, dat onder meer geschikt is voor de verwarming van woningen. Daarmee dragen we bij aan de verduizzaming van de energievoorziening en leveren we een bijdrage aan circulariteit. De lokale levering en de grotere verscheidenheid aan energiebronnen versterken ook de energievoorziening in ons werkgebied.

De opbrengst voor groen gas is voor 2027 begroot op € 1,18 mln. uitgaande van een productie van 1.383.000 Nm3 en een gemiddelde opbrengstprijs van € 0,46 per Nm³. Deze raming is met onzekerheden omgeven. De marktprijs voor groengas fluctueerde in de eerste negen maanden van 2026 tussen € 0,31 en € 0,72 per Nm³. Daarnaast is de opbrengst van Garanties van Oorsprong (GvO's) sterk afhankelijk van ontwikkelingen in wet- en regelgeving, waaronder wijzigingen in de bijmengverplichting en de methodiek voor het bepalen van de vervuilingsscore (Ci). In de planperiode worden naar verwachting op de rwzi Echten de projecten deelstroombehandeling en kamerfilterpers gerealiseerd. Deze investeringen dragen bij aan een efficiënter gebruik van de beschikbare vergistings- en groengascapaciteit, waardoor de productie van groengas naar verwachting zal toenemen.

f. fractiekostenvergoeding

In artikel 46 van het Reglement van Orde voor vergaderingen en werkzaamheden van het algemeen bestuur WDODelta is bepaald dat het maximale budget voor fractieondersteuning (n.b. fractiekosten) jaarlijks middels de begroting door het algemeen bestuur worden vastgesteld.

Door middel van besluitvorming over de begroting geeft het algemeen bestuur invulling aan het Reglement.

Ten behoeve van het inzicht zijn de beschikbare fractiekosten per fractie in onderstaande tabel weergegeven voor het begrotingsjaar:

Fractie	2027
BBB	€ 4.976
ChristenUnie	€ 2.488
Gemeentebelangen Drenthe~Overijssel	€ 2.488
Natuur en Omgeving	€ 2.133
Ongebouwd	€ 2.488
Partij voor de Dieren	€ 2.133
SGP	€ 2.133
VVD	€ 2.488
Water Natuurlijk	€ 3.554
Eindtotaal	€ 24.880

9.4 Verbonden partijen

WDODelta is betrokken bij een aantal verbonden partijen. Dit vormt een manier om beleidsvoornemens uit de programma's uit te kunnen voeren. Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin het waterschap zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft.

Het waterschap heeft een bestuurlijk belang wanneer het een zetel in het bestuur van een verbonden partij heeft of stemrecht bezit. Een financieel belang bestaat wanneer de financiële middelen die het waterschap beschikbaar stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij te verhalen zijn op het waterschap. Per participatie wordt hieronder onder andere aangegeven welk beleid de verbonden partij uitvoert en wat de kosten en baten hiervan zijn voor het waterschap.

Vertrouwelijk - Intern

Gemeenschappelijke regelingen

Naam	**Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT)**
Vestigingsplaats	Zwolle
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, 'zelfstandig' overheidsorgaan
Openbaar belang	GBLT is het gemeenschappelijk belastingkantoor dat de heffing en invordering verzorgt van de belastingen van vijf waterschappen en zes gemeenten. Hierdoor worden de maatschappelijke kosten van het innen van de belastingen zo laag mogelijk gehouden
Jaarlijkse bijdrage	De bijdrage 2027 bedraagt € 3,0 mln.
Risico	WDODelta is voor een goede uitvoering van haar taken afhankelijk van de belastingopbrengsten die GBLT incasseert. Voert GBLT haar taken niet goed uit, dan kan dit invloed hebben op zowel de inkomsten als de uitgaven van WDODelta.
Ontwikkelingen	n.v.t.

Financiële gegevens x € 1.000	**1-1-2027**	**31-12-2027**
Eigen vermogen	-	-
Vreemd vermogen	4.366	3.493
Resultaat		-

Naam	**Gemeenschappelijke Laboratoriumorganisatie (Aqualysis)**
Vestigingsplaats	Zwolle
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, 'zelfstandig' overheidsorgaan
Openbaar belang	Aqualysis is een waterlaboratorium dat werkzaamheden verricht voor o.a. waterschappen. Deze zijn ook deelnemer in de bedrijfsvoerings-organisatie. Deze organisatievorm is verankerd in gemeenschappelijke regeling Aqualysis (statuut). Het is een praktische oplossing voor het aansturen van een samenwerkingsverband, dat grotendeels uitvoerende taken realiseert. In de regeling nemen Zuiderzeeland, Vechtstromen, WDODelta, Vallei en Veluwe en Rijn en IJssel deel. Ook behoren diverse overheden en bedrijven tot de klantenkring. Door chemisch, bacteriologisch en biologisch onderzoek te verrichten is de controle op de naleving van vergunningen, het beheersen en beoordelen van de kwaliteit van het oppervlaktewater en de controle op het zuiveren van afvalwater mogelijk.
Jaarlijkse bijdrage	De begrote bijdrage 2027 bedraagt € 3,4 mln.
Risico	WDODelta is samen met andere deelnemers verplicht Aqualysis van geld te voorzien zodat deze haar taken goed kan uitvoeren. En staat, samen met de andere deelnemers, garant voor de financiële verplichtingen die Aqualysis met de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) aangaat.
Ontwikkelingen	

Financiële gegevens x € 1.000	**1-1-2027**	**31-12-2027**
Eigen vermogen (incl. resultaat)	827	832
Vreemd vermogen	9.448	9.878
Resultaat		-

Vertrouwelijk - Intern

	Het Waterschapshuis
Vestigingsplaats	Amersfoort
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, ‘zelfstandig’ overheidsorgaan
Openbaar belang	Het Waterschapshuis is de regie- en uitvoerings-organisatie voor de waterschappen op het vlak van Informatie en communicatietechnologie. Het doel is het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen waterschappen en andere overheden die ook actief zijn in de ‘natte’ sector. Via Het Waterschapshuis spannen waterschappen zich gezamenlijk in om de kwaliteit van de digitale dienstverlening naar burgers en bedrijven te verbeteren en om kostenbesparing op ICT uitgaven te realiseren.
Jaarlijkse bijdrage	De bijdrage 2026 bedraagt € 1,747 mln.
Risico	WDODelta is samen met andere deelnemers verplicht Het Waterschapshuis van geld te voorzien zodat deze haar taken goed kan uitvoeren. En staat, samen met andere deelnemers, garant voor de financiële verplichtingen van Het Waterschapshuis jegens derden.
Ontwikkelingen	Er loop een geschil met de belastingdienst over mogelijke btw-plichtigheid. De rechter heeft Het Waterschapshuis in het gelijk gesteld. De belastingdienst is in cassatie gegaan bij de Hoge Raad. Het Waterschapshuis is in afwachting van het vervolg.
Financiële gegevens x € 1.000	Er wordt door deze verbonden partij geen prognose opgesteld.
Eigen vermogen	
Vreemd vermogen	
Resultaat	

Naam	**Het Regionaal Historisch Centrum Drents Archief**	
Vestigingsplaats	Assen	
Rechtsvorm	Openbaar lichaam op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen	
Openbaar belang	Het Drents Archief is een Regionaal Historisch Centrum en vormt een gemeenschappelijke regeling met onder andere het Rijk, de gemeente Assen. De activiteiten zijn in twee hoofdtaken te verdelen: 1) invulling aan de wettelijke taak om de archieven van de partners en de provincie Drenthe te beheren; 2) vervullen van de publieke taak om de schatten aan informatie die in de depots worden bewaard toegankelijk te maken voor een breed publiek.	
Jaarlijkse bijdrage	De bijdrage 2027 bedraagt € 0,126 mln.	
Risico	N.v.t.	
Ontwikkelingen	N.v.t.	
Financiële gegevens x € 1.000	**1-1-2025**	**31-12-2025**
Eigen vermogen	102	102
Vreemd vermogen	12	-
Resultaat		

Vennootschappen en coöperaties

Naam	**N.V. Nederlandse Waterschapsbank (NWB)**
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Openbaar belang	De Nederlandse Waterschapsbank is financieel dienstverlener van de Nederlandse publieke sector. Met een gespecialiseerde financiële dienstverlening houdt de bank de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger zo laag mogelijk. Het

Vertrouwelijk - Intern

	aandelenbezit van het waterschap bij de NWB is niet verhandelbaar en brengt geen financieel risico met zich mee. De aandelen zijn tegen de verkrijgings-waarde op de balans geplaatst.
Jaarlijkse dividenduitkering	De nettowinst over het eerste halfjaar 2026 bedraagt € 61 mln. Het marktaandeel in de financiering van de Nederlandse publieke sector heeft de bank voortgezet. Wij houden rekening met een te ontvangen dividenduitkering over 2026 van € 2,1 mln.
Risico	In de begroting wordt structureel rekening gehouden met een dividenduitkering over de aandelen van NWB. De uitkering van dividend is echter afhankelijk van de behaalde nettowinst. Deze is niet ieder jaar gelijk en kan zelfs negatief uitvallen. Het niet ontvangen van dividend in enig jaar kan leiden tot een exploitatietekort.
Ontwikkelingen	N.v.t.
Financiële gegevens x € 1 mln.	Er wordt door deze verbonden partij geen prognose opgesteld.
Eigen vermogen (incl. resultaat)	
Vreemd vermogen	
Resultaat (netto)	

Naam	**Wij Windenergie Staphorst BV**
Vestigingsplaats	Staphorst
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Openbaar belang	De BV is onderdeel van de coöperatie Wij Duurzaam Staphorst (WDS) en is opgericht voor het realiseren en exploiteren van een windpark. Het waterschap heeft als streven om per 2025 energieneutraal te werken. In Staphorst wordt daarom deelgenomen in een windpark, opgezet door de lokale coöperatie.
Jaarlijkse bijdrage	N.v.t.
Risico	Bij faillissement vervalt het jaarlijkse exploitatievoordeel en zijn de aandelen niets meer waard.
Ontwikkelingen	N.v.t.
Financiële gegevens x € 1.000	Er wordt door deze verbonden partij geen prognose opgesteld.
Eigen vermogen	
Vreemd vermogen	
Resultaat	

Naam	**Nieuwleusen Synergie Lokaal Energie Bedrijf BV**
Vestigingsplaats	Nieuwleusen
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Openbaar belang	Sinds 2020 aandeelhouder in de BV.
Jaarlijkse bijdrage	N.v.t.
Risico	Bij faillissement vervalt het jaarlijkse exploitatievoordeel en zijn de aandelen niets meer waard.
Ontwikkelingen	N.v.t.
Financiële gegevens x € 1.000	Er wordt door deze verbonden partij geen prognose opgesteld.
Eigen vermogen	
Vreemd vermogen	

Naam	**Zonnepark de Mussels BV te Beilen**
Vestigingsplaats	Balinge
Rechtsvorm	Besloten vennootschap

Openbaar belang	De BV is in 2022 opgericht. Het waterschap participeert als aandeelhouder. Coöperatie Project De Mussels U.A. is de tweede aandeelhouder.
Jaarlijkse bijdrage	N.v.t.
Risico	Bij faillissement vervalt het jaarlijkse exploitatievoordeel en zijn de aandelen niets meer waard.
Ontwikkelingen	N.v.t.
Financiële gegevens x € 1.000	Er wordt door deze verbonden partij geen prognose opgesteld
Eigen vermogen	
Vreemd vermogen	
Resultaat	

Stichtingen en verenigingen

Naam	**De Unie van Waterschappen**
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Vereniging
Openbaar belang	De Unie van Waterschappen vertegenwoordigt alle waterschappen in Nederland in het nationale en internationale speelveld met betrekking tot het beheer van waterkeringen, het regionale waterbeheer en het zuiveren van afvalwater. Ook stimuleert de unie kennisuitwisseling, samenwerking en is het de werkgeversorganisatie van de medewerkers van alle waterschappen.
Jaarlijkse bijdrage	De bijdrage 2027 bedraagt € 0,9 mln.
Risico	WDODelta staat (naar rato van het aandeel van het waterschap in de totale contributiebetaling aan de vereniging) deels garant voor een geldlening van de Nederlandse Waterschapsbank. voor € 5,8 mln. Deze lening loopt tot en met 2 mei 2042.
Ontwikkelingen	In 2027 viert de Unie van Waterschappen haar 100-jarig jubileum.

Financiële gegevens x € 1.000	1-1-2027	**31-12-2027**
Eigen vermogen (incl. resultaat)	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	n.n.b.	n.n.b.

Naam	**Stichting STOWA**
Vestigingsplaats	Amersfoort
Rechtsvorm	Stichting
Openbaar belang	STOWA is het kenniscentrum van de regionale waterbeheerder in Nederland, die toegepaste kennis vergaart, verspreidt en implementeert. De waterbeheerders hebben deze kennis nodig, om de opgaven waar zij in hun werk voor staan goed uit te kunnen voeren. Deelnemers zijn waterschappen en provincies, die gezamenlijk het werk van de stichting financieren.
Jaarlijkse bijdrage	De bijdrage 2026 bedraagt € 0,45 mln.
Risico	Er is sprake van een relatief gering financieel risico. De bijdragen van de deelnemende partijen en van derden dekken de te maken kosten.
Ontwikkelingen	N.v.t.
Financiële gegevens x € 1.000	Er wordt door deze verbonden partij geen prognose opgesteld
Eigen vermogen (incl. resultaat)	
Vreemd vermogen	
Resultaat	

Vertrouwelijk - Intern

Naam	**Verdygo**
Vestigingsplaats	n.n.b.
Rechtsvorm	Coöperatieve vereniging U.A.
Openbaar belang	Verdygo is de gezamenlijke standaard van tien waterschappen en hun marktpartners. Met modulaire, gestandaardiseerde en circulaire bouwdelen maken we zuiveringen die meebewegen met de opgaven richting 2050.
Jaarlijkse bijdrage	De bijdrage 2027 bedraagt € 0,03 mln.
Risico	WDODelta heeft ten behoeve van de toetreding éénmalig € 125.000 bijgedragen aan Verdygo. Bij uittreding en/of tegenvallende financiële resultaten van Verdygo, bestaat het risico dat de inleg van WDODelta t.h.v. € 125.000 haar waarde verliest.
Ontwikkelingen	De oprichting van de coöperatieve vereniging vindt eind 2026 plaats. 2027 wordt zodoende het eerste (volledige) jaar dat de coöperatieve vereniging bestaat.

Financiële gegevens x € 1.000	**1-1-2027**	**31-12-2027**
Eigen vermogen (incl. resultaat)	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	n.n.b.	n.n.b.

AQUAMINARALS

Naam	**AquaMinerals**
Vestigingsplaats	Rijswijk
Rechtsvorm	Besloten vennootschap (B.V.)
Openbaar belang	Het doel is om reststoffen niet langer als afval te beschouwen, maar als waardevolle grondstoffen voor nieuwe toepassingen. AquaMinerals ontwikkelt hiervoor duurzame ketens, organiseert de afzet van reststromen en onderzoekt alternatieven voor hulpstoffen die nodig zijn bij de zuivering van afvalwater. Samen met andere participanten, bestaande uit waterschappen en drinkwaterbedrijven, wordt gewerkt aan de doelstelling.
Jaarlijkse bijdrage	De bijdrage 2027 bedraagt € 0,02 mln.
Risico	WDODelta heeft ten behoeve van de toetreding aandelen in AquaMinerals B.V. aangeschaft ter waarde van € 50.000. Bij uittreding en/of tegenvallende financiële resultaten van AquaMinerals, bestaat het risico dat de aandelen van WDODelta minder waard worden.
Ontwikkelingen	Toetreding tot AquaMinerals vindt (naar verwachting) per 1 januari 2027 plaats.

Financiële gegevens x € 1.000	**1-1-2027**	**31-12-2027**
Eigen vermogen (incl. resultaat)	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	n.n.b.	n.n.b.

9.5 Openbaarheidsparagraaf

De Wet open overheid (Woo) verplicht bestuursorganen om informatie openbaar te maken. Het uitgangspunt is dat alle overheidsinformatie openbaar is, tenzij een specifieke uitzondering geldt. In deze paragraaf wordt op hoofdlijnen beschreven welke activiteiten het waterschap uitvoert voor openbaarmaking (op eigen initiatief) en passieve (op aanvraag), en verbetering van de informatiehuishouding. Voor deze taken ontvangt het waterschap zowel incidentele als structurele middelen van het rijk.

Vertrouwelijk - Intern

Actieve openbaarmaking voor de verplichte categorieën documenten (artikel 3.3 Woo)

De Woo verplicht bestuursorganen om op termijn 17 informatiecategorieën actief openbaar te maken. De inwerkingtreding daarvan vindt gefaseerd plaats. 5 van de 17 categorieën moeten verplicht worden geopenbaard, dat zijn:

- Wetten en algemeen verbindende voorschriften (art. 3.3 lid 1 onder a Woo)
- Overige besluiten van algemene strekking (art. 3.3 lid 1 onder b Woo)
- Vergaderstukken van de Staten-Generaal (art. 3.3 lid 2 onder b Woo)
- Organisatie en werkwijze (art. 3.3 lid 1 onder d Woo)
- Bereikbaarheidsgegevens (art. 3.3 lid 1 onder e Woo).

4 daarvan zijn voor het waterschap relevant. Deze gegevens zijn door het waterschap gepubliceerd en tevens vindbaar via de Woo-index. Het is op dit moment niet bekend wanneer de overige categorieën gepubliceerd moeten worden.

Naast eerder vermelde categorieën schrijft de Woo voor dat actieve openbaarmaking plaatsvindt door middel van een digitale infrastructuur die door de minister van BZK wordt ingericht en in stand wordt gehouden. De in artikel 3.3b Woo bedoelde digitale infrastructuur voor actieve openbaarmaking is inmiddels deels gerealiseerd en wordt verder doorontwikkeld, maar is nog niet volledig voltooid.

De inspanningsverplichting tot openbaarmaking voor andere documenten dan de verplichte categorieën (artikel 3.1 Woo)

Het waterschap streeft openbaarmaking van de verplichte en onverplichte categorieën na. Daarnaast helpt het waterschap aanvragers aan informatie zover dat binnen haar wettelijke verplichtingen kan. De procesverbetering richt zich voornamelijk op de verplichte categorieën.

De herinrichting van de informatiehuishouding moet eraan bijdragen dat toekomstig verplichte categorieën waarop actieve openbaarmaking verlangd wordt conform de wettelijke verplichting geopenbaard kunnen worden.

Passieve openbaarmaking (openbaarmaking op verzoek; hoofdstuk 4 Woo)

Onder passieve openbaarmaking verstaan wij het openbaar maken van informatie op verzoek van een burger, bedrijf of instelling. Een dergelijk verzoek wordt behandeld overeenkomstig hoofdstuk 4 van de Wet open overheid (Woo). Het waterschap beoordeelt per verzoek of de gevraagde informatie openbaar kan worden gemaakt, waarbij de in de Woo opgenomen uitzonderingsgronden worden toegepast en persoonsgegevens of andere vertrouwelijke gegevens zo nodig worden geanonimiseerd.

Door toepassing van digitale middelen zoals artificial intelligence wordt het indienen van een Woo verzoek steeds bereikbaarder. Daarnaast vergroot de inzet van deze middelen de informatievraag. Desondanks streeft het waterschap na om binnen de termijn, zorgvuldig aan de informatievraag te voldoen.

Verbetering van de informatiehuishouding

Om de informatiehuishouding verder te versterken worden de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Ondersteuning van medewerkers:
  medewerkers worden begeleid bij de behandeling van informatieverzoeken en verzoeken op grond van de Wet open overheid (Woo). Deze ondersteuning wordt voornamelijk verzorgd door de juridische functie.
- Verbetering van archivering en informatiebeheer:
  een goede opslag en duurzame toegankelijkheid van informatie zijn essentieel voor een zorgvuldige uitvoering van de Woo. Om te kunnen voldoen aan de toenemende vraag naar informatie werkt het waterschap aan de verdere inrichting en verbetering van het informatiebeheer en de onderliggende informatiesystemen. Deze

ontwikkelingen dragen bij aan een tijdige, zorgvuldige en juiste verstrekking van informatie.

Het waterschap ziet zich gesteld voor de uitdaging om te voldoen aan een toenemende vraag naar zowel actief als passief openbaar te maken informatie. Tegelijkertijd neemt het belang van informatiebeveiliging toe. Daarom wordt bij het opslaan, beheren en archiveren van informatie blijvend aandacht besteed aan de juiste classificatie van documenten en de daarbij behorende beveiligingsmaatregelen.

Aanstelling en het in dienst hebben van een Woo-coördinator

De coördinatie van de uitvoering van de Wet open overheid (Woo) is binnen het waterschap belegd bij een adviseur Juridische Zaken van de afdeling Financiën, Inkoop en Recht.

Deze functionaris vervult een coördinerende rol bij de behandeling van informatieverzoeken en Woo-verzoeken en houdt zich onder meer bezig met:

- Het coördineren van de behandeling van informatieverzoeken en Woo-verzoeken;
- Het beantwoorden van interne en externe vragen over de Woo;
- Het fungeren als aanspreekpunt voor de organisatie
- Toezichthouden, adviseren, informeren en rapporteren.
- Het adviseren over de toepassing van de Woo;

10. Financiële begroting

10.1 Uitgangspunten en normen

Loonkostenontwikkeling

Voor het opstellen van de personeelsbegroting wordt gebruik gemaakt van de volgende uitgangspunten: organisatiestructuur (hiërarchie), formatie-omvang per afdeling, verdeling functies per afdeling, inschaling functies. De loonkosten zijn verhoogd met 4% en meerjarig met 3%.

Indexering van de kosten en overige opbrengsten

De prijzen voor goederen en diensten zijn voor alle jaren met 2,7% geïndexeerd.

Rentepercentages

Uitgangspunt voor de financiering is dat de vaste activa zoveel mogelijk met permanent vermogen worden gefinancierd. Op grond van de Wet financiering decentrale overheden (FIDO) is een beperkte financiering met korte termijn middelen (kasgeldlening en rekening-courant) mogelijk. Hiervan wordt optimaal gebruik gemaakt, gezien de lagere geldmarktrente.

Voor de rente van de nieuw af te sluiten geldleningen wordt – voor het berekenen van de lasten – voor de periode 2027-2031 gerekend – met een rente van 4%. In de begrotingsbrief is als uitgangspunt voor het aantrekken van langlopende leningen gekozen voor een rentepercentage van 3,5%. Het DB acht het gezien de ontwikkelingen op de kapitaalmarkt noodzakelijk om dit percentage in de begroting bij te stellen naar 4%.

Omvang onvoorzien

In de voorliggende begroting is sprake van onzekerheden. Denk hierbij onder meer aan fluctuaties in rentelasten, energiekosten, kosten voor chemicaliën, bestrijding van exoten, slibeindverwerking, maaien en grensoverschrijdend afvalwater. Ook de inkomsten kunnen jaarlijks fluctueren als gevolg van onder meer de ontwikkeling van WOZ waarde. Met name weersomstandigheden — zoals regenval en het aantal zonne-uren — zijn bepalende factoren voor een aantal exploitatie-uitgaven. Omdat we begroten op basis van gemiddelden en de werkelijke uitkomsten zowel boven als onder het begrote gemiddelde kunnen liggen, wordt voor de post Onvoorzien een bedrag van € 50.000 opgenomen. Hiermee wordt onderkend dat er sprake is van onzekerheden, maar dat deze doorgaans binnen de reguliere begrotingssystematiek kunnen worden opgevangen. Zie ook hetgeen hierover is opgemerkt in 9.1.2a Onzekerheden.

Concerncorrectie kapitaallasten

De meerjarenraming 2028-2031 is geactualiseerd. Nieuwe ontwikkelingen zijn meegenomen in de planning bij de begroting 2027. De kapitaallasten van de voorgenomen investeringen met uitzondering van HWBP (en de nog te starten investeringen en lopende investeringen) zijn met 15% naar beneden gecorrigeerd voor de boekjaren 2027 en 2028. In de jaren 2029, 2030 en 2031 is een percentage van 20% gehanteerd. Hiervoor is gekozen om zo de investeringskredieten (risicoreserveringen)niet volledig uit te putten, evenals de niet begrote subsidies die wij in de loop der jaren ontvangen. Tot slot leert de ervaring dat niet alle investeringen conform planning (kunnen) worden uitgevoerd.

Bestaand beleid

De ramingen in de begroting zijn gebaseerd op bestaand beleid. Nieuw beleid, inclusief financiële consequenties, is afzonderlijk aan het bestuur voorgelegd. Besluitvorming tot aan de vergadering in oktober is in de begroting 2027 verwerkt. We streven er naar nieuw beleid op één jaarlijks moment aan het algemeen bestuur aan te bieden.

Vertrouwelijk - Intern

10.2 Overzicht van baten en lasten

Tabel 35: Dekkingsmiddelen per taak en post onvoorzien

Omschrijving *(bedragen x € 1.000)*	Begroting 2027	Meerjarenraming 2026-2029 2028	2029	2030	2031	Rekening 2025	Begroting 2026
Programma							
Watersysteem	68.974	74.367	78.495	85.873	86.969	60.094	65.227
Waterketen	58.103	59.309	62.615	66.494	71.741	47.228	55.274
Waterveiligheid	18.474	19.049	18.771	19.436	22.154	14.186	16.206
Maatschappij en organisatie	51.089	58.363	59.631	54.986	55.961	48.155	48.593
Totaal programma's	**196.640**	**211.089**	**219.513**	**226.789**	**236.825**	**169.663**	**185.300**
Onvoorzien	50	50	50	50	50	-	-
Totaal lasten	**196.690**	**211.139**	**219.563**	**226.839**	**236.875**	**169.663**	**185.300**
Dividend en ov. alg. opbrengsten	-5.013	-5.070	-5.128	-5.189	-5.250	-2.087	-4.975
Kwijtschelding / oninbaar	3.889	4.286	4.430	4.531	4.719	3.519	3.725
Dekken uit waterschapsbelastingen	**195.566**	**210.355**	**218.864**	**226.181**	**236.343**	**171.095**	**184.050**
Watersysteemheffing	115.184	128.665	133.145	138.682	142.596	100.621	104.227
Zuiveringsheffing	72.910	81.690	85.719	87.499	93.747	70.837	70.767
Waterschapsbelastingen	**188.095**	**210.355**	**218.864**	**226.181**	**236.343**	**171.458**	**174.994**
Exploitatieresultaat	7.472	-	-	-	-	-369	9.056
Inzet (egalisatie)reserves	-7.472	-	-	-	-	-8.716	-9.056
Resultaat na inzet reserves	-	-	-	-	-	-9.085	-

Tabel 36: Netto kosten per programma gesplitst in baten en lasten

		Begroting 2027	Meerjarenraming 2026-2029 2028	2029	2030	2031
Programma						
Watersysteem	lasten	71.402	76.757	80.888	87.780	88.874
	baten	-2.428	-2.390	-2.393	-1.907	-1.906
	Netto kosten	**68.974**	**74.367**	**78.495**	**85.873**	**86.969**
Waterketen	lasten	61.727	63.023	66.333	70.259	75.578
	baten	-3.625	-3.714	-3.717	-3.765	-3.837
	Netto kosten	**58.103**	**59.309**	**62.615**	**66.494**	**71.741**
Waterveiligheid	lasten	18.625	19.205	18.938	19.607	22.316
	baten	-151	-156	-167	-171	-162
	Netto kosten	**18.474**	**19.049**	**18.771**	**19.436**	**22.154**
M&O	lasten	69.333	77.017	78.660	74.397	75.761
	baten	-18.194	-18.604	-18.978	-19.361	-19.750
	Netto kosten	**51.139**	**58.413**	**59.681**	**55.036**	**56.011**
	Totaal netto kosten programma's	**196.690**	**211.139**	**219.563**	**226.839**	**236.875**

10.3 Incidentele baten en lasten

Definities

Dit hoofdstuk bevat een overzicht van eenmalige baten en lasten ten opzichte van de voorgaande en komende begrotingsjaren. Dit overzicht helpt de gebruiker van de begroting bij het bepalen van het formele begrotingsevenwicht.

Een eenmalige uitgave (of inkomst) wordt gedefinieerd als een begrotingspost die maximaal drie jaren is geraamd en waarvan de eindigheid vaststaat. Zodoende kan een incidentele begrotingspost meerdere exploitatiejaren voorkomen. Deze posten lopen in principe echter niet door tot buiten de scope van de meerjarenbegroting. Het laatste boekjaar bevat in principe geen incidentele lasten of baten.

Incidentele baten en lasten

In de volgende tabel worden de substantiële dan wel bestuurlijk relevante incidentele baten en lasten uiteengezet, evenals het laatste exploitatiejaar waarin deze posten voorkomen. Ook biedt het onderstaande overzicht geen inzicht in de integrale lasten die met een specifiek onderwerp samenhangen. Er is sprake van (mogelijke) samenhang met structurele lastenmutaties.

Tabel 37: Incidentele baten en lasten

Incidentale lasten (bedragen * € 1.000)

Kostengroep	Progr.	Omschrijving	2027	2028	2029	2030	2031
G&D	WS	Digitalisering watersysteem	105	-	-	-	-
G&D	M&O	Investering in structurele lastenbeheersing	200	100	-	-	-
		Totaal lasten	**518**	**100**	-	-	-

Vertrouwelijk - Intern

10.4 Voorgenomen investeringen

Hieronder een uitzetting van de bruto- investeringen voor de komende jaren:

Tabel 38: Bruto-investeringen 2027-2031

Programma	OHW					Aanvragen					Totaal				
(bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030	2031	2027	2028	2029	2030	2031	2027	2028	2029	2030	2031
Waterveiligheid HWBP	70.677	94.513	95.558	70.000	66.000	23.442	74.125	114.424	122.657	153.188	94.119	168.639	209.982	192.657	219.188
Waterveiligheid niet HWBP	-	-	-	-	-	50	125	425	-	-	50	125	425	-	-
Watersysteem	22.710	9.920	5.136	100	-	24.769	54.808	50.572	48.262	38.047	47.479	64.728	55.708	48.362	38.047
Waterketen	18.573	16.708	825	660	330	5.954	23.171	58.427	97.195	48.815	24.527	39.879	59.252	97.855	49.145
M&O	2.110	55	-	-	-	2.505	4.190	6.500	3.350	4.525	4.615	4.245	6.500	3.350	4.525
Totaal	**114.071**	**121.197**	**101.520**	**70.760**	**66.330**	**56.719**	**156.419**	**230.348**	**271.464**	**244.574**	**170.790**	**277.616**	**331.867**	**342.224**	**310.904**

De afgelopen jaren zijn diverse verbetermaatregelen doorgevoerd om de voorspelbaarheid van de kasstromen te vergroten. Hierdoor sluiten de investeringsprognoses beter aan op de uitvoeringsplanning dan in voorgaande jaren. Ook zijn voor opgaven met een minder stabiel karakter gerichte maatregelen getroffen om de voorspelbaarheid van de uitvoering verder te vergroten. De onderstaande resultaten maken de gerealiseerde efficiëntiewinst en verbeterde sturing inzichtelijk. Tegelijkertijd blijft voorspelbaarheid een uitdaging door externe factoren, zoals stikstofproblematiek, weersomstandigheden en afhankelijkheden van andere overheden. Ook het risico van schaarste blijft onverminderd aanwezig. De aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt, beperkte beschikbaarheid van grondstoffen en toenemende druk op aannemers en ingenieursbureaus kunnen leiden tot hogere kosten en vertragingen in de uitvoering van projecten.

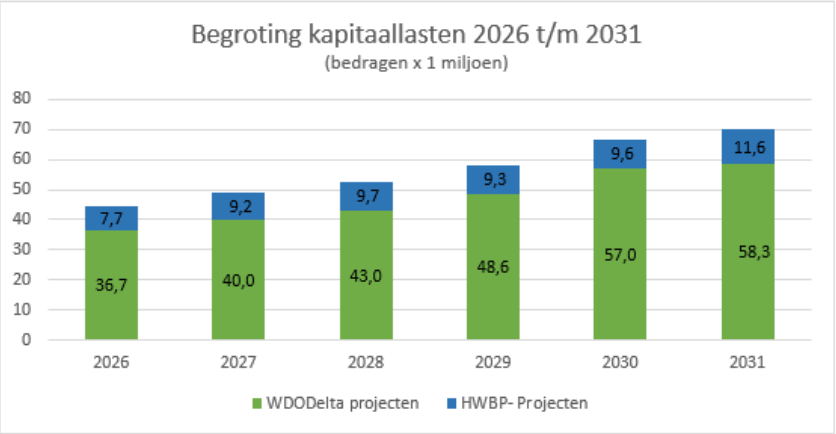
De ontwikkeling van de investeringsbegroting wordt de komende jaren vooral bepaald door de omvangrijke HWBP-portefeuille. Bij HWBP zijn drie grote projecten (Zwolle-Olst, Mastenbroek-IJssel, Veilige Vecht Dalfsen) in uitvoering meegenomen. De investeringen binnen het programma Waterketen nemen toe en binnen het watersysteem blijven de gemalen en specials naar verwachting stabiel en bij de Integrale Watersysteem Projecten is in de komende jaren sprake van een geleidelijke afname.

Voor 2027 wordt uitgegaan van € 171 miljoen aan investeringsuitgaven, in lijn met de verwachte uitgaven voor 2026 (begroot € 167 miljoen).

Kapitaallasten

De begrote kapitaallasten voor 2027 bedragen € 49,8 miljoen. De afschrijvingslasten bedragen naar verwachting circa € 50 miljoen in 2027 en nemen toe tot circa € 70 miljoen in 2031. In de paragraaf 9.1.1 Treasury wordt nader ingegaan op de financieringsbehoefte en de gevolgen daarvan voor de financiële positie van het waterschap.

Figuur 10: Kapitaallasten 2026-2031

Vertrouwelijk - Intern

10.5 Geprognosticeerde balans

Tabel 39: Geprognosticeerde balans

(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030	2031
Activa					
VASTE ACTIVA					
immateriële va	20.000	19.000	18.000	17.000	16.000
materiële va	622.000	723.000	897.000	1.061.000	1.172.000
financiële va	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
	646.000	746.000	919.000	1.082.000	1.192.000
VLOTTENDE ACTIVA					
Kortlopende vorderingen	23.000	23.000	23.000	23.000	23.000
Overlopende activa	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Liquide middelen	0	0	0	0	0
	38.000	38.000	38.000	38.000	38.000
TOTAAL ACTIVA	**684.000**	**784.000**	**957.000**	**1.120.000**	**1.230.000**
Passvia					
VASTE PASSIVA					
Algemene reserve	10.500	10.500	10.500	10.500	10.500
Bestemmingsreserves - tarief	1.319	1.319	1.319	1.319	1.319
Bestemmingsreserves - overig	3.300	3.300	3.300	3.300	3.300
Nog te bestemmen resultaat	0	0	0	0	0
Voorzieningen	5.100	4.100	4.000	3.900	3.800
Vaste schulden	551.500	646.000	820.500	974.000	1.108.000
	571.719	665.219	839.619	993.019	1.126.919
VLOTTENDE PASSIVA					
Netto-vlottende schulden	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
Overlopende passiva	72.282	78.782	77.382	86.982	63.082
	112.282	118.782	117.382	126.982	103.082
TOTAAL PASSIVA	**684.000**	**784.000**	**957.000**	**1.120.000**	**1.230.000**

Vertrouwelijk - Intern

11. Begrotingsbijlagen

11.1 Afkortingen

AMP Assetmanagementplan
Arbo Arbeidsomstandigheden
BIO Baseline Informatie Overheid
BV Besloten Vennootschap
BVZ Bedrijfsvergelijking Zuiveringsbeheer
CO_2 Koolstofdioxide
DAW Deltaplan Agrarisch Waterbeheer
DPRA Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
EBO Energiebeheer organisatie
ECB Europese Centrale Bank
EMU Europese Monetaire Unie
FIDO Financiering Decentrale Overheid
GBLT Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn
GPK Geautomatiseerde Peilregelende Kunstwerken
GGOR Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime
GvO Garanties van Oorsprong
GWW Grond-, Weg- en Waterbouw
Ha Hectare
HOP Haarvaten op Peil
HR Humanresourcesmanagement
HVO Hydrotreated Vegetable Oil (‘blauwe diesel’)
HWBP Hoogwater Beschermingsprogramma
ICT Informatie- en Communicatie technologie
Ie Inwonerequivalent
IRM Integraal Riviermanagement
Km Kilometer
KRW Kaderrichtlijn Water
kWh Kilowattuur
LBO Landelijke Beoordelingsronde
LTO Land en Tuinbouw Organisatie
MBO Middelbaar Beroepsonderwijs
MLN Miljoen
M&O Programma Maatschappij en organisatie
N2000 Natura 2000
NBW Nationaal Bestuursakkoord Water
NOVEX Programma Nationale Omgevingsvisie
NWB Nederlandse Waterschapsbank
N.v.t. Niet van toepassing
OAS Technische Optimalisatiestudie
PAGW Programmatische Aanpak Grote Wateren
P&C Planning & Control
PPLG Provinciaal Programma Landelijk Gebied
PROGR Programma
RES Regionale Energiestrategie
Rwzi Rioolwater zuiveringsinstallatie
SEH Smart Energie Hub
STOWA Stichting toegepast onderzoek waterbeheer
UFDO Uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden
Ve Vervuilingseenheid
WBI Wettelijk Beoordelingsinstrumentarium
WBP Waterbeheerprogramma
WBS Water en bodem sturend
WDODelta Waterschap Drents Overijsselse Delta
WK Programma waterketen
WKK Warmte-krachtkoppeling
WOM Water op maat
WOZ Wet Onroerende Zaken
WS Programma watersysteem
WV Programma waterveiligheid
ZON Zoetwatervoorziening Oost-Nederland

Vertrouwelijk - Intern